

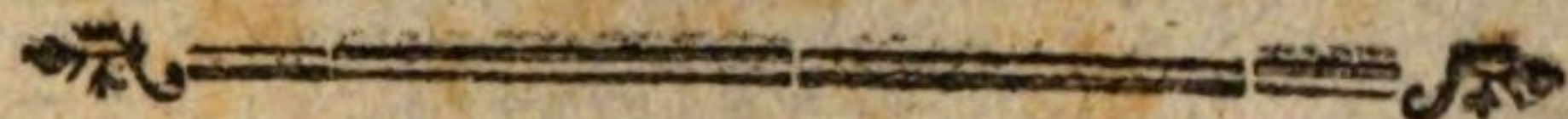
H. Mon.

89

71. 89.
SEPTEM CAPITA

DE

RELIGIOSIS.

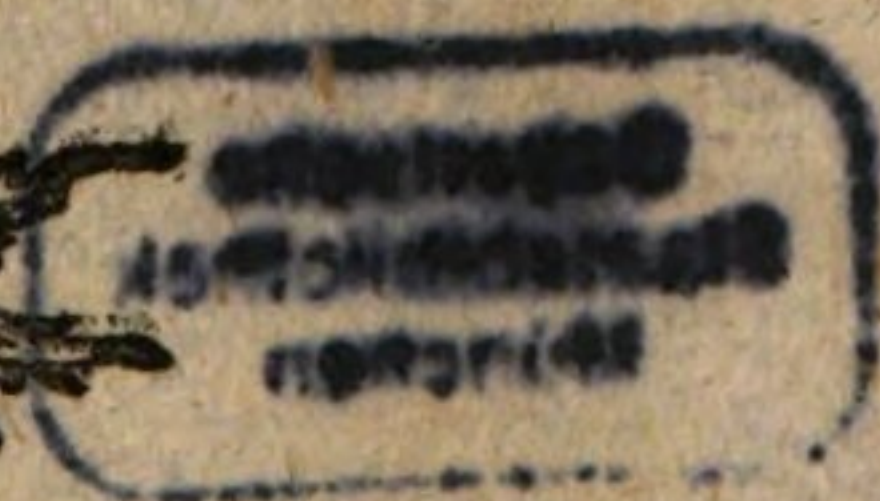
OPUSCULUM

EX GERMANICO IDIOMATE

TRANSLATUM

AB

ALOYSIO DE GIULIANI.

V I E N N Æ,

TYPIS JOSEPHI NOBILIS DE KURZBECK.

1 7 8 2.

§. 1.

Inter stimulos internos, qui ex ipsa hominis natura promanant, quosque Auctor naturæ cuique hominum iniecit, vitæ quoque socialis nixus continetur. Nemo igitur sana ratione præditus, veritati huic contradicet, legem naturalem hanc cuique imponere obligationem, ut socialiter vivat; nisi ob physica aut moralia quædam impedimenta sit ab hac regula exemptus, vel potius sub hac lege ea ex ratione non sit comprehensus.

§. 2.

Non in nobis solum, nec in certo eorum, qui nostri sunt generis, numero, sed in singulis hominibus, quibus, quocunque modo id fieri potest, gloriam Dei promovere obligamur, aliosque actionibus ad hunc finem ob-

tinendum susceptis ad idem incitare. Nemo igitur, ne officiis quidem erga Deum extra vitæ societatem satisfacere potest, qui ob physica & moralia, quæ superari nequeunt, impedimenta ab illa interclusus non sit.

§. 3.

Ipsis quoque erga se officiis is se subducit, qui a vita sociali se eximit; officium, intellectum suum, voluntatem, statumque externum pro viribus perficiendi, ad quod quilibet jure naturæ tenetur, is non adimplet, qui ab hominum, sine quorum auxilio & opera ejusmodi perfectiones obtineri nequeunt, consortio sese segregat.

§. 4.

Sed minus adhuc officia erga alios custodiuntur; præterquam quod & alii nostro indigeant auxilio, lexque naturalis ad conservationem perfectionemque aliorum conferre jubeat, ipsa quoque sine socialitate cessaret hominum existentia.

§. 5.

Quilibet ad hanc existentiam mediis finibus ab auctore naturæ præscripto, legibusque consentaneis conferre tenetur, cui nec vires nec facultates, neque leges superiores sint impedimento, quominus sobolem procreare, educareque possit.

§. 6.

§. 6.

Qui rectam de legibus naturæ, præceptisque Dei notionem tenet, nunquam legibus superioribus, & officiis erga Deum ejusmodi adnumerabit actiones, quæ licet omittantur, gloriam Dei tamen non obscurarent, suscipi vero non possent, quin officia erga nos & alios violentur.

§. 7.

Malum omittere, Deum non offendere, gloriam Dei non obscurare, sunt leges, quibus nostræ, aliorumque utilitates postponendæ sunt. Quoniam vero præcepta nos & alios conservandi, & perficiendi inter præcepta quoque divina continentur, eorum omissione divinus Legislatur offenditur, gloriaque ejus obscuratur.

§. 8.

Cultus Dei in eo consistit, ut I. ea omnia omittantur, quibus gloria Dei obscuraretur, II. ut singula præcepta Dei, per consequens etiam illa, quæ Deus erga nos & alios nobis imposuit, adimpleamus. III. ut data occasione nullam actionem omittamus, qua gloriam Dei in nobis, & aliis magis promovere possimus, quin officia necessitatis, & perfectionis nobis & aliis debita negligamus.

§. 9.

Juxta hæc principia, quæ inficiari nequimus, de illo feratur judicium, qui vitæ sociali e diametro eum in finem se subducit, ut Deum perfectius colere possit.

§. 10.

Non minus facili negotio de illis feretur judicium, qui putant, nos non tam facilem habere in vita sociali occasionem, pœnitentiam agendi, in quiete crandi, semetipsum tam perfecte abnegandi, peccandique pericula declinandi, & ejusmodi perfectionis gradum obtinendi.

I.

§. 11.

Pœnitentia tamen consistit in abominatione mali per transgressionem legis commissi, & in firmitate proposito ejusmodi mala non amplius patrandi, per consequens leges imposteriorum adimplendi, & denique in efficaci conatu singulas actiones ad leges attemperandi, mediaque ad hoc obtinendum necessaria amplectendi; quibus demum factis pœnitentiam completam esse, veri doctrinæ moralis cultores agnoscunt. Qualis igitur valoris est pœnitentia socialium legum transgressoris, qui pro his pœnitentiam acturus æternum vitæ sociali,

ciali, cujus leges ipse adimplere adhuc posset;
renunciat.

§. 12.

In qualibet recta actione, in quolibet labore officii, bonique finis gratia suscepto mens ad Deum elevari, Deusque etiam ore invocari potest. Occupatio, ad quam vocatione nostra statuque conducimur, in continuam transit orationem, quamprimum ea, Deo, finibusque ab ipso præfixis satisfaciendi intentione suscipitur, & peragitur. Qui igitur ab ejusmodi occupatione, & labore averti nequit, in oratione non interrupta, Deoque grata magis perseverat, quam ille, qui ad orationem per aliquot horas quotidie peragendam mechanismo tantum movetur, & consuetudine. Vita socialis in tot molestis objectis, & calamitatibus hæc omnia in tot ad Deum preces convertendi sufficiens præbet argumentum. Talis modi orationes internas Deus invocatus tam bene excipiet, quantum ipsi secundum leges naturales solus sonus, voxque usque ad debilitatem pectoris, vel usque ad eructationem adeo sanguinis elevata non potest non displicere.

§. 13.

Jejunium quid sit, disciplinaque in sinistro plerumque accipitur sensu. Ad dispendium usque sanitatis, usque ad mortem corpus emacerare, repugnat sanæ rationi, nulloque

in vera religione, veraque devotione nititur fundamento. Juxta legem naturæ, a certa ciborum specie abstinere, & potu, aliisque ciborum speciebus stomachum implere, jejunium non est. Jejunium secundum legem naturæ consistit tantum in frugalitate eorum, quæ & ad nostram conservationem, & sanitatem & facultatem officia nostra adimplendi necessaria sunt. Quod si autem de certo tempore, & modo ad hanc frugalitatem exercendam præfinito agatur, hæc illi in vitæ socialitate præcipue observant, qui parcissime vivere tenentur, ut rem domesticam una cum uxore & prolibus sustinere possint; quique majorem hominum partem efficiunt. Sufficit, quod non opus sit, jejunii gratia a vita sociali se eximere.

§. 14.

Minus adhuc causa subest extra vitæ societatem degendi, ut eo facilis aliquis perfectionis gradus, per singulares & cilicinas quoque vestes obtineatur. Si hoc, quod honestas, decentia, sanitasque præcipiunt, a vestitu aufertur, is eo ipso rationi repugnat. Quam infelix, & commiseratione ille dignus est, qui ob paupertatem socialium hominum instar se vestire nequit, & eadem ex ratione vera pro illo interpellat miseria, ut honesta, decetiaque a nobis adipiscatur vestimenta; tam petulans, & pœna dignus est ille, qui, cum decentes vestitus sibi comparare posset, illos
eo

eo fine rejicit, ut paupertatis imaginem inducat. Quisque in ipso hominum consortio vestitu ab effeminatis se distinguere potest, quin indecenti nuditate, sordidus, & infectis repletus contra leges naturales inter sociales homines incedat, vel forsitan etiam propterea sese efferat. Quemadmodum generatim externa naturalis decentia vitæ socialis rationi, circumstantiis temporum, locique attemperatæ innititur, ita in singularitate, & diversitate vestitus ab aliis hominum classibus se distinguere velle sanæ omnino rationi adversatur; ut nil dicam, per hoc nec minimum perfectionis gradum obtineri posse.

S. 15.

Abnegatio sui met ipsius equidem non exigit, ut propterea a vita sociali nos removeamus. Abnegatio enim sui ipsius non est, nisi voluntatem legibus, & in statu subjectionis superioribus, in quantum nihil contra divinas vel superiores leges præcipiant, subjicere, suasque actiones ad illas, & non ad libitum attemperare, bonos & naturales stimulos non suffocare, eorum tamen limites non excedere, & falsos vero stimulos, malasque consuetudines non amplecti, bonum malo, verum bonum bono apparenti, majus bonum minori, necessarium utili, & utile commodo anteponere, & juxta has regulas sæpe quasdam utilitates proximi auxilio postponere; ad hoc profecto maxima in vita

sociali se offert occasio; & cum occasio sup-
peditet media; hinc non est, cur ille, qui re-
nunciationem sui ipsius pro fine habet, in vita
sociali ad hoc media sibi deficere conqueratur.

§. 16.

Nunquam aliquod officium ob aliud omit-
ti debet, nisi utrumque ita collidat, ut utrum-
que adimpleri non possit; in quo casu officia,
sine quorum observantia malum committere-
tur, gloriaque Dei obscuraretur, alia antece-
dunt; ceterum vero officia erga nos, & alios
juxta gradum necessitatis, utilitatis & perfe-
ctionis adimplenda sunt. Quod si igitur quis
orare, & laborare simul posset; tum quoque
officium laborandi, ob officium orandi omit-
ti non debet; sanæque rationi repugnaret
tantum orare, aliisque laborandi necessitatem
committere velle.

§. 17.

Ut labor & oratio simul consistere valent
sic etiam opes temporales labore acquisitæ cum
sui perfectione consistere possunt, dummodo
rectus sit earum usus. Tum hæc quoque to-
tidem sunt media gloriam Dei promovendi,
officiaque erga nos, & alios adimplendi.

§. 18.

§. 18.

Inter illos, qui in paupertate perfectionem obtinere credunt, pauci fortassis sunt, qui de paupertate veram habeant notionem. Ille revera pauper est, qui ad conservationem suam necessaria sibi nequit comparare, atque ea ex ratione aliorum indiget auxilio. Ejusmodi vero homini ad se perficiendum certe nil aliud superest, quam Deum & homines in auxilium vocare; statum suum Deo fiducia, in ipsius providentia posita & patientia offerre, & quod si is culpa sua, & petulanter in paupertatem sese redegerit, se hujus poenitere. Qui vero ex statu hoc opera & labore se subducere posset, & hoc neglecto aliorum hominum sumptibus vivere, & fortassis adhuc ultra necessitatem ab aliis colligere, & extorquere intendit, ille pauperis nomine non venit; ille est transgressor divinarum legum, & tam quoad officia suæ conservationis, & muneris, quam etiam quoad id, quod aliis vere pauperibus subtrahit, tam longe a veritate remotus, ut nil imperfectius excogitari possit; ille ad dictamen rectæ rationis, & civilis disciplinæ legum est mendicus intolerabilis & poena dignus.

§. 19.

Qui veram notitiam de paupertate, & temporalium bonorum contemptu tenet, is minime affirmabit, utrumque in illo jam reperi-

ri, qui tantum nulla *proprietate*, verum sufficiente *usufructu*, vel insuper adhuc *marsupiiis* & *propriis pecuniis* gaudet. Vos! in orbe terrarum ad veram paupertatem & miseriam redacti prodestne vobis, si quisque vestri singulatim nulla gaudeat proprietate, attamen illius, quod non commodum quidem, sed necessarium & utile est, consequitur usum? Vos miseri infantes! quibus fortunæ fuit a parentibus tantum derelinqui, non autem occidi, pueri & puellæ doctrina indigentes, adultæ ætatis homines laborem quærentes, miseria & morbo oppressi, & senes sustentatione & cura digni! acquiescitisne in usufructu eorum, quæ ad levandam vestram inopiam necessaria sunt, quamvis etiam non singuli, sed tamen universi *proprietatem* ad hoc necessariam possideatis! Omnino! in votis igitur habeo, ut illi, quorum quisque singulatim sufficienti usufructu, & omnes simul proprietate instructi sunt, vos brevi in pauperes sibi similes faciant, & contemnenda temporalia bona vobiscum partiantur.

§. 20.

Inter rationum momenta, quæ pro vita sociali evitanda adferri solent, hoc quoque adduci sæpius audiui, quod in mundo tot peccandi pericula faciliore negotio, quam facto a mundo divortio declinari nequeant. Stante libera voluntate ab auctore naturæ cuique indita, stante corruptæ naturæ imbecillitate, quisque

quæ nisi bene sibi attendat, divinaque gratia
 suffulciatur, in periculo in singulos dies, at-
 que adeo horas peccandi, legesque ab eodem
 observandas transgrediendi est constitutus. Quem-
 libet statum sua concomitantur pericula. Mun-
 done propterea renunciare, nullique statui se
 accommodare oportebit? num ille mundum de-
 serit, qui in solitudinem se recipit? num is
 suam fragilitatem cum vita sociali exuit? de-
 clinatque propterea is pericula peccandi, qui
 societatis officia negligendo, & transgrediendo
 majorum potius peccatorum molem secum fert?
 & peccare tamdiu perseverat, donec ad ne-
 glectorum officiorum custodiam non redierit.
 Pericula, quæ nobismet ipsi struimus, atque
 in hominum consortio in observandis officiis no-
 stris incurrere solemus, animo forti sunt expe-
 ctanda, nec faciliore negotio, quam ipso con-
 tinuo officia exacte adimplendi conatu supera-
 ri queunt. Quodsi miles aufugere, orare,
 cantare, & militibus periculum ab hoste im-
 minens repræsentare, quam contra pericula pu-
 gnare mallet, nec suis officiis, nec copiarum
 duci satisfaceret. Si adimpletis singulis suis
 officiis ulterior eorum observantia fieri nequit,
 ipsi demum recedere licebit, ut aut ad aver-
 tenda futura fors pericula se conservet, aut vi-
 tæ jam exhaustæ cursum ea, qua par est, ad-
 huc officiorum custodia in quiete transigat.
 Nemo igitur sibi persuadeat, se adversus mun-
 di pericula conemta vita sociali tueri posse,
 dum

dum hujus vitæ officia eundem æque ac alios extra hujusmodi valla, & in campo aperto contra pericula sudore & labore pugnare obligant.

§. 21.

Neque ulla igitur, dum quis debet, & potest officia vitæ socialis adimplere, datur vocatio eam deferendi, quia vocatio ad leges negligendas, & transgrediendas ducens dictante sana ratione dari nequit; omnes sumus vocati, ut non solum officia erga Deum, verum etiam erga nos & alios pro viribus adimpleamus. Nemo quidem tot corporis viribus, tot animi facultatibus gaudet, ut cujuslibet generis laborem suscipere possit. Media eligere nostro quoque relictum est arbitrio, dummodo omnia ad finem nos æque conducant. Et in hoc consistit status electio, ut nos ad certum laborum genus, certaue media fini obtinendo consentanea pro viribus tam internis, quam externis determinemus. Verum nullus eorum finium, quos auctor naturæ non solum ad ipsius gloriam illustrandam, sed etiam ad nos, & alios conservandos, ac perficiendos proposuit, negligi potest; & in eo tantum casu, quo in collisione duorum officiorum utrumque simul adimpleri nequit, unum alteri, juxta has jam supra §. 16. adductas, & ex lege naturali proficiscentes regulas præferendum est. Unde colligitur, veram status alicujus eligendi rationem haud esse, si post octo dierum devotionem, pre-

precesque, afflatus divini gratia peractas, hunc vel illum statum amplectendi desiderio rapiamur. Si quis nimirum priori suæ resolutioni insistent, & desuper, ulterius non deliberavit, mirum non est, quod idem desiderium ipsi remanserit. Sine ratione, & ut nostrum in præscriptis deliberationibus suppleat defectum, Deus non statim patrat miracula. Examinatis igitur bene singulis tam internis, quam externis viribus, & facta maturo judicio combinatione officiorum, quæ Deo, nobis, aliis, & societati debemus, vera prodit vocatio, qua naturalis consequentia ratiocinii in regula dictorum officiorum fundati. Per se quoque patet, ad hoc maturam ætatem, judicium, & sufficientem officiorum cognitionem requiri.

§. 22.

Ab sit a me, I. ut cujusque generis solitudines rejiciam; quoniam solitudo philosophica perbene cum singulis consistere potest officiis: dum scilicet in hac rerum serie officiis tantum adimplendis, neutiquam vero strepitui hujus universi attendamus. II. Alienus quoque sum, ut reprobem, quo minus quis ab hominum societate, quatenus, & tamdiu officia erga nos, & alios non obstant, eo fine se se segreget, ut animum recolligere, atque ad rationum momenta reflectere possit, quæ ex divinis perfectionibus, finibusque nobis propositis desumpta normam nostrarum actionum

in animum revocare debent, & confirmare, tandem III. ejus non sum opinionis, ne ejusmodi locus, vel vivendi ratio permittatur, in quo ii, qui in officiorum custodia annos jam consumpsere, quorumque servitia societati nullam præstare possunt utilitatem, quibusque interna vel externa impedimenta otium reddunt necessarium, spirituali quieti se consecrare, & officia adhuc ipsis incumbentia, quantum possunt, custodiendo de adimpletis legibus exultantes non minus, quam de neglectis demissi diem supremum vellent expectare. Contra nemini persuadere intendo, eundem nec contra rationem agere, nec pœna dignum esse, qui officia societatis, quæ adimplendi ipsi nec occasio, nec vires defunt, vel in toto, vel in parte removet, seque propterea in solitudinem intra quatuor muros eo prætextu recipere velit, ut Deo inservire possit.

S. 23.

Quod si præcepto quodam naturali quilibet jam per se ejusmodi actionem evitare tenetur, eo magis sanæ rationi, legibusque naturæ adversatur, alios ad hunc finem conducere, cum ipsis societatis adeo officia detestari, iisdem per vota renunciare, hoc modo ad supprimenda societatis officia, societates & talis modi communitates erigere, in solitudine vel inter quatuor muros locum fixum, qui excedi nequit

nequit illis assignare, eosque aliorum impensis, collectionibus, & mendicationibus sustentari.

§. 24.

Votum est promissum Deo sponte, & deliberate factum de talismodi opere, quod ipsi ad singularem amoris fervorem excitandum inservit. Ex hoc, quod hucusque adductum fuit, mihi videtur abunde demonstratum esse, quam parum ejusmodi vitæ ratio amoris erga Deum fervorem excitare possit; quodve votum posita hac vitæ ratione naturali votorum notioni adversetur. Qui Deum amat, ad ejus quoque perfectiones, attributa, finesque a creatore nobis propositos reflectit; ex quo is amore quodam ad has perfectiones finesque se se rapi sentit; unde, uti in cujuslibet boni repræsentatione fieri solet, desiderium movetur, hoc supremum bonum possidendi, suisque finibus consentanee vivendi, mediaque ad hoc tendentia legum instar spectandi, actiones his attemperandi, nihilque perficiendi, quod perfectionibus, his finibus, mediisque obstare, amatoque objecto displicere possit. Quam procul igitur ille distat a vero amoris erga Deum fervore, qui sub prætextu fini uni consentanee vivendi, finem alterum pariter negligit, ex pluribus æquali modo præscriptis officiis quædam eligit, & quorundam tantum officiorum custodia sibi plus quam Deo placere intendit; cuius voluntate parere nequimus, quemque nunquam

quam perfecte amamus, nisi ejus præcepta, prout fieri potest, adimplere conemur. Quantum igitur non repugnat rationi, talismodi actiones ingenua veri voti objecta esse contendere? Sane ejusmodi vota, non opus est, ut resolvantur, & quisque secundum immutabiles naturæ leges facultate gaudet, a bono quod Deo per votum promisit, ad manifeste meliora proprio motu transgredi; Quare non solum permissum, verum etiam officii est, pro bono apparenti verum amplecti bonum.

§. 25.

Per se jam ex naturali Jure privato sequentia legitima, & manifesta promanant ratiocinia. I. Divortia a vita sociali non solum non sunt augenda, sed diminuenda; quoniam ii tantum legitimari possunt, de quibus supra §. 22. facta fuit mentio. II. Quælibet solitariae vitæ ratio juxta §. 22. non instituta, ad ejus normam referenda est.

II.

§. 26.

Neceffitatem, legitima hæc ratioeiniã ap-
plicandi jus publicum universale aperte demon-
ftrat, ex cujus principiis ad finem civilis socie-
tatis, ad quam nos omnes fecuritatis, & com-
munis perfectionis causa obligati fumus, fin-
gula membra, fingulæque minores focietates
conferre tenentur, huic subordinatæ effe, &
quod exinde fequitur, in omni, quod huic ob-
ftrat, reformari debent.

§. 27.

Minor focietas, quæ pro fcopo habet,
ut ab officiis focietatis civilis fe eximat, juxta
naturale, adeoque jus publicum universale effe
injufta focietas; ille, cui fuprema potestas in
republica commiffa effe, non indiget facultate,
vel difpenfatione, ejusmodi focietatem tollen-
di. Ipfe jure a Deo fibi tradito utitur, cui fin-
gula hominum cedere debent inflituta.

§. 28.

Posito etiam, ejusmodi focietatem Princi-
pis confenfu erectam, & ut innocuam votis
confirmatam fuiſſe; nihilominus tamen fequen-
tia jure optimo axiomata deduci poterunt. I.
Id, quod ab initio innoxium fuit, temporis
tractu noxium fieri poteft. II. potuit imperans
præjudiciis fuo tempore graſſantibus, finiftra

doctrina, & contrariis relationibus inductus quidquam innoxium reputare, quod reipublicæ noxium est. Jam juxta naturæ leges error noceat illi, qui illius est causa; quodsi igitur ejusmodi confirmatæ societates sua doctrina, & rationibus a se adductis, ut confirmarentur, impetrarunt damnum, quod sui extinctione se pati putant, sibi met ipsis imputent necesse est. Satis fit! Imperans nulli subditorum ob errorem quemdam rationem reddere tenetur; nedum, si imperans errorem deponere, eumque emendare intendit. III. Quum imperans essentialibus juris publici universalis officiis detrahere nihil potest, injustis & noxiis societatibus confirmationes, & promissa, quam efficacissima ab imperantibus obtenta haud quidquam profunt. Libebitne Imperanti ejusmodi societatis causa legem transgredi? legumne quoque violatione promissis standum est? Quodsi nemo, certe nec ille, qui officiis reipublicæ sese subducit, id exigere potest; peccata, & legum transgressio, non sunt ejusmodi merces, quæ certæ tantum hominum speciei prohibitæ sunt, quarumque liber comeatus illis ipsissimis, qui, ne illæ invehantur, maxime invigilare tenentur, concedi posset. Hac in re imperans, juribus, & potestati, quæ ex legibus divinis proficiscuntur, neque singuli ejus successores derogare haud potuerunt. Et denique V. Deus, qui sibi contradicere nequit, non acceptat promissa, vota que eo in casu, in quo quidquam reipublicæ

blicæ noxium jam est, vel fit. Quare votum, quod in detrimentum reipublicæ vergit, aut ab initio jam nullum est, aut suum amittit valorem, & juxta leges divinas nequit amplius consistere, quamprimum promissum reipublicæ noxium evadit. Quod jam a principio non valet, vel temporis lapsu per se cessat, ad hoc non opus est facultate, & consensu alius, in quo suprema reipublicæ potestas non residet; quare imperans non indiget in re, quæ conscientia non repugnat, conscientia levamine, quo minus singulas personas, vel minores societates quæ fini reipublicæ non respondent, non habita ratione ad eorum privilegia, confirmationes, & vota abolere, reformareque queat. Ne paterfamilias quidem singulari ejusmodi vota ab uxore, prolibus & domesticis in detrimentum rei suæ domesticæ suscepta infirmandi facultate indiget. Gaudetne fortassis imperans minori jure respectu totius reipublicæ, quam paterfamilias respectu rei domesticæ? & cum nemo ad id, quod malum est, nec adhibitis, nec omissis solemnitatibus obligari possit, habentne propterea majorem vim vota solemnia, quam simplicia?

§. 29.

Juxta hæc manifesta principia, juraque, singula nempe reipublicæ membra, omnesque ejus societates ad officia societatis civilis compellendi, poterit imperans illos quoque, qui in so-

litudine, & inter quatuor muros occlusi societatis officiis se subdixerunt, evocare, sine religionis detrimento in utiles reipublicæ cives transmutare, ad meliora religionis servitia, curamque animarum instruendos curare; ceterum vero solitariam vitæ rationem diminuire, & juxta superius § 22. adducta principia citra moram sine facultate aliunde repetenda, vel dispensatione reformare.

§. 30.

Solitariae in solitudinibus inclusæ, ejusdem generis societates, tam populationi, quam reipublicæ seminario non exiguum inferunt damnum. Nihil absurdius quorundam clamore; *jam alioquin nimia datur hominum copia*; & vix, quum reipublicæ defensionis ratio homines postulat, tam rusticus, quam civis clamitant, rogantque, ne ipsorum domestici adimantur. Nemo vult superfluis haberi, & militiæ tradi. Manus in commune laborantes, bonaque reipublicæ instituta, necessariam cuique comparabunt sustentationem; contributio ad necessarias reipublicæ impensas a pluribus reipublicæ membris præstanda cuilibet tolerabilior erit; & crescente civium ad militiam habilium numero, reipublicæ quoque defensorum copia crescit.

§. 31.

Divitiæ ejusmodi in solitudine, & inter quatuor muros inclusarum communitatum reipublicæ.

publicam, licet duplo plus conferrent, haud præstant indemnem de eo, quod laborantes conferre valerent, si pecuniæ & ad ipsorum manus pervenirent, ipsique per hoc veras reipublicæ divitias opificiis, agricultura, aliisque viis augere possent. Si quis pecunias suas dilapidat, respublica, dummodo pecuniæ in ea remaneant, damnum non sentit. Dilapidatorem miseria eo rediget, ut nunc laborem, quem antea averfabatur, adeat, & quamdiu viribus gaudebit, a republica ad laborem compelli poterit. Exhaustis viribus respublica eundem quidem alere debebit; verum ceteri concives pro illis pecuniis, quas in illos disperdidit, necessariam ei sustentationem eodem facili negotio poterunt suppeditare, quo monasterium suum decrepitæ jam ætatis fratrem pro illata pecunia, servitiaque monasterio præstita sustentare teneatur. Sane illud solatium, quod multi homines reipublicæ oneri essent, si monasteria non existerent, cessat, quamprimum perspectum habemus totam hodiernam vitam monasticam reipublicæ oneri esse. Familia, quæ ægroti mei servi curam suscipit, mihi nullum adfert emolumentum, si hujus familiæ propagatio, & sustentatio meis sumptibus ferenda est.

§. 32.

Proh dolor, divitiæ monasteriorum reipublicæ fidem sustinent, si divitiæ reipublicæ in pecuniis tantum monasticis consistunt. Ejus-

modi vero fide illa respublica facile carere potest, quæ multos boni publici studiosos & bellicosos cives numerat, horum fortitudine copiis extraneorum auxiliaribus, illorum labore pecuniis subsidiariis carere respublica potest, neque amplius hoc modo alterius gentis fidem, militesque implorandi necessitate premetur.

§. 33.

Quod si mendici in nulla republica bene ordinata tolerandi sunt, quaestio facili negotio resolvitur, an sine reipublicæ detrimento integras communitates, & minores societates privilegiis donare fas sit, ut mendicare, pecunias colligere, & laborantium sumtibus vivere possint? Certe non, & imperanti jus, mendicantium monasteria præ cæteris tollendi competit.

§. 34.

Et quum decentia maximam in mores & externum statum, per consequens in reipublicæ salutem vim habeat, nemo imperantis jus tam singulas personas, quam etiam integras communitates eo adigendi, ut aliorum civium instar se induant, in dubium vocabit.

§. 35.

Cum quilibet religionem pro viribus promoveri teneatur, imperanti, penes quem omnium reipublicæ virium dispensatio est, maxime incumbit, ea adhibere media, quibus verus

rus Dei cultus, veraque animarum cura promoveatur. Cultus Dei quid sit? eumque non in nobis solum, sed etiam in aliis pro viribus promovendum esse, jam supra §. 2. 8. definitum est. Ex his principiis clare patet, impetrantes verum Dei cultum, curamque animarum faciliori, meliorique modo promoveri nequire, quam si monachos ad curam animarum habiles ad illam adigant, monasteriorum vero opes partim in sustentationem horum animarum curatorum, & suppeditandas ad cultum Dei necessarias impensas partim in seminaria pro futuris animarum curatis, partim in ædes, in quibus in religionis ministerio, curaque animarum emeriti sustententur, & partim denique ad juventutem instruendam, auxiliumque vere pauperibus, miserisque præstandum convertant.

§. 36.

Conferuntne aliquid ad cultum divinum in urbibus tot opulenta, aut in solitudine maximis divitiis abundantia monasteria, quum homines, qui ruri degunt, animarum pastoribus, mediisque eos sustentandi sunt destituti? profuntne cultui divino splendidissima in urbibus, vel in solitudinibus monasteriorum templa, si ruri templa defunt? promoventne orationes & cantus monachorum, in urbibus & solitudinibus degentium, cultum gloriamque Dei, dum rusticis sufficiens instructio, & officiorum com-

mendatio deficit? Quodsi oratio & cantus sit opus Deo gratum, ipsi percarum quoque erit, si orationis & cantus loco inter quatuor muros vel in solitudinibus populo ruri precibus, verbi divini expositione, temperantiæ, frugalitatis, amoris erga proximum, modestiæ, obedientiæ erga superiores exemplis præceatur, hocque modo gloria & cultus Dei non quatuor muris, solitudinibus vel urbibus & oppidis circumscriberetur, sed inter totum populum neglecta etiam commoditate propagaretur. Ad id igitur exequendum, quod Deo gratissimum est, & quo gloria Dei verusque ejus cultus promovetur, quo tot animæ reducuntur & conservantur, quo ad orationem, pœnitentiam, jejunium, disciplinam, sui ipsius abnegationem, temporalium bonorum contemtionem amplior, quam in monasteriis occasio, pluraque media se præbent, quo quisque officiorum custodia & labore, & semetipsum & alios a mundi, peccatique periculis eripere potest, imperans alterius facultate, dispensatione vel consensu non indiget. Ipsemet hoc exequi, & tuta conscientia jureque monasteria tollere potest, eorumque hominibus, & divitiis eo, quem adduximus, modo in gloriam Dei uti potest. Utiliora religioni, & reipublicæ magis conformia solitudinis loca juxta superius adducta principia §. 22. erigere poterit. Ut igitur illi ad hæc omnia jus competit, sic eidem ad ea quoque obligatio incumbit; quia ejus officium, de quo
nemi-

nemini nisi Deo rationem reddere tenetur, in promovenda, quantum potest, religionis & reipublicæ salute consistit.

§, 37.

Primum & præcipuum subditorum officium imperanti nempe in omnibus iis obediendi, quæ divinis legibus non repugnant, occasione ejusmodi ab imperantibus factæ ordinationis ea ex ratione statim se se exferet, quod monasteriorum nec reipublicæ, nec religioni conformium abrogatio & solitariæ vitæ rationis reformatio nullo modo legibus divinis adversetur, sed potius cum naturalibus privati & publici juris legibusquæ eundem ac revelatio legislatorem, qui sibi nequit contradicere, habent, perfecte consentiunt. Quod si hæc jam omnium generatim subditorum sit obligatio, quomodo ii ab eadem sese eximent, qui ceu immediati religionis ministri vel illius adeo præsules præcipua obedientiæ specimina præbere, verissimas divini cultus notiones tenere, & fervidissimos omnia ad Religionis, & reipublicæ salutem conferendi conatus edere eo magis tenentur, quo certius est, omnem vim, & externam contra imperantem, ejusque mandata resistantiam naturali jure publico universalipro omni casu interdictam esse. Singula igitur membra, & inter hæc præcipue religionis ministri, ejusque antistites ejusmodi quoad monasteria factas ordinationes colere tenentur, & promovere.

§. 38.

§. 38.

His Principis mandatis se accommodandi promptitudinem neque illi, qui actu in monasteriis degunt, in se desiderari patientur. Singuli, qui juxta superius §. 22. allatas regulas ad vitam solitariam non inclinant, monasterium gaudio deferent, tam religioni, quam reipublicæ utiliores futuri. Illos ad obsequium Principi debitum alacriores, promptioresque harum veritatum contemplatio reddet, ac primum quidem reipublicæ defensionem, & administrationem sese subducere, capitis, manuumque labores parandis alimentis necessarios, subterfugere, & quæ pendere possent, vectigalia, ferendis civitatis oneribus imperata, denegare minime licere; dein obligationi, qua religionis & animarum salutem pro animi nostri corporisque capacitatibus promovere, & officia erga Deum, erga se, erga proximum, & rempublicam, quantum fieri potest, adimplere tenemur. sub ullo prætextu sese eximere prohibitum esse: denique illorum votum immutato in melius rerum statu, per se se obligare desinere, illisque quum ejusmodi immutatio rempublicam tantum, non vero religionem, quæ in reipublicæ noxia nequit intercedere, spectat, nullum alium consensum nisi mandatum principis, qui solus de salute reipublicæ, quidque illi sit noxium judicare valet; præstolandum esse; & hac ratione resistendo tantum, non item obsequendo conscientiam

scientiam ita, ut quis excusari non possit, aggravatum iri.

§. 39.

Quodsi monachi sua sorte contenti adeo promptos sese præbeant, quam cito illi ex soliditudine, & muris egredientur, qui maturæ ætatis defectu laborantes ad parentum, propinquorum, & ipsorummet monachorum adhortationem, vel ea tantum mente monasterium ingressi sunt, ut militiam declinent, sustentationem faciliiori modo, quam seculares sibi adquirant: ad campanæ pulsum cibum capiant, & altari commodius, quam ruri, ceu animarum pastores inservire possint; ejusmodi amplectendæ religionis momenta majorem monachorum de vita sibi electa non contentorum partem produxere; & quoniam ejusmodi vocatio alioquin a Deo non proficiscitur, & votum Deo non gratum, effectum suum sortiri haud potest, imperanti jus & obligatio illis, quibus vita monastica tædio est, dimissionem præ cæteris concedendi competit: sufficiat, ex his utiliores saltem cives, vel etiam utiliores religionis ministros fieri posse: quod si ita est, reipublicæ amplius quid indifferens esse nequit; supremo imperantis juri locus est; cessat omnis religionis & votorum prætextus, quæ illius, quod reipublicæ noxium est, vinculum esse nequeunt, & ita denique evanescit propositio hæc: *quod semel placuit, tractu temporis displicere amplius nequit*; nam hoc modo
vita

vita monastica nunquam placere debuisset; vel si in reipublicæ detrimentum degeneravit, re deinde perspecta, licet ab initio placuisset, non potest non improbari.

III.

§. 40.

Qui originem vitæ monasticæ ex sacra scriptura repetunt, Christumque, Apostolos, S. Ioannem Baptistam, vel ipsum adeo Eliam religiosorum ordinum fundatores fuisse prætendunt, viris magna doctrina, & eruditione præstantibus jam diu risui fuere.

§. 41.

Christus quidem Matth. XVI. 24. XIX. 12. 29. tria consilia dedit evangelica; quoniam vero hæc consilia extra monasteria, uti supra §§. 11. 15. 19. fuit adductum, meliori adhuc modo exequi possumus, Christus fundator vitæ monasticæ inde factus non est. Nonne rerum christianarum annales multos viros sanctos nobis exhibent, qui in statu tam sacerdotali, quam seculari plus præstitere, quam ut monasterio cuidam vitæ commodioris causa bona sua traderent; qui sua bona inter veros pauperes distribuere, eo, quod industria & labore ad levandam inopiam sibi compararunt contenti: qui in suorum vel sacerdotis, vel civis officiorum

ob-

observantia exantlatis pro proximo, & patria molestissimis laboribus, in mediis hominibus, & periculis hujus orbis constituti, cum fragilitate, & temperantia modestam castamque vitam duxere; qui legibus sanctissime observatis, perfectissimam erga superiores, tam ecclesiasticos, quam seculares subjectionem, cum propriæ suæ voluntatis renunciatione exhibuere; qui calamitatibus patienti animo in Dei honorem toleratis, æque ac inter durissimos labores rigidissimum vitæ genus observarunt; quin votis depositis solitudinem, vel quatuor muros ingrederentur, & singulari vestitu uterentur; paucis! quin religiosi ordinum fratres, vel monachi fierent.

§. 42.

Quodsi Christus, ejus Apostoli & Discipuli continuo in clausula degissent, & quinquies de die in choro cantavissent, religioni parum consulissent. Ne quis asserat, Christum, Apostolos, Discipulosque vitam socialem a principio ideo tantum duxisse, quod ea vivendi ratio ad religionis propagationem necessaria esset. Jam supra §§. 2. 8. 12. docui vitam hanc immutabilibus veri divini cultus legibus, promovendæque divinæ gloriæ inniti. Nonne res hæc admiratione digna est, homines magis magisque in scelera ruere, licet magna detur monachorum, & in choro canentium copia; pauci

ci vero Apostoli & animarum pastores. Christus, ejus Apostoli, & Discipuli animarum quidem pastorum, neutiquam monachorum fundatores fuerunt; & quum ii tam animarum saluti, quam reipublicæ utiles fuerint pastores, quod medios inter homines officia erga Deum, seipsum, alios & rempublicam docuerint, & ad eorum observantiam contulerint; vitæ ratio ejusmodi communitatum, quæ sub religionis prætextu vitæ sociali renunciant, & reipublicæ nihil profunt, Salvatoris nostri ejus Apostolorum, & discipulorum vitæ e diametro opposita est; nedum quod illi eorum fundatores fuerint.

S. 43.

Quum Filius Dei in Evangelio jussit: sequere me, bene observandum est, eundem hoc illi non prius imposuisse, quam ipsi dixerit, serva mandata mea, & postea demum se sequi illum jussit, dum adolescens ea omnia se exacte observare ipsi jam responderit. Filius Dei non dicit, subduc te legibus, & sequere me; sed quoniam tu illud, ad quod legibus obstringeris, jam observasti, sequere me. Ex hac solida observatione, quam Butiginius in suo opere de potestate Regis respectu determinandæ ætatis ad solemnia ordinum vota a subditis suis suscipienda necessariæ pag. 132. fecit, quilibet facili negotio intelligere potest, quod nostrum Salvatorem sequi neglectis officiis erga se, alios & rem-

Rempubicam minime liceat; ideoque tam Religio, quam Respublica singula monasteria, quæ sub prætextu imitationis Christi, officia hæc declinant *juxta Evangelii normam* tollenda suadeant.

§. 44.

Patrem, matrem, fratres, sorores, proles, bona temporalia relinquere, seipsum odio prosequi, quod Salvator a suis postulat successoribus, eo non pertinet, ut officia erga patrem, matrem, fratres, sorores, uxorem, proles, seipsum negligamus, aliorum sumptibus mendicemus, vel a societatis officiis inter muros inclusi nos removeamus. Salvator nempe Math. X. prædicit tantum suis discipulis persecutiones, quas ab ipsissimis amicis, & consanguineis nominis sui causa sufferre debebunt; quo in casu aut nefariæ vitæ, erroribusque assentiri, aut postpositis, quocunque hominum fine, utilitatibus, amicitia, & inclinatione; doctrinæ, legibusque Dei consentanee vivere, hocque modo, quoad terrestria se ipsum odio prosequi oportebit.

§. 45.

Miles quoque patrem, matrem, fratres, sorores, uxorem, proles suas, utilitates, temporales commoditates, seque ipsum negligere tenetur, si patriæ defendendæ officium eundem in campum adversus tormentorum ignem evocet;

cet, & regulæ superius §. 16. adductæ in collisione plurium officiorum ea ratione, qua in discrimine inter usum, & abusum temporalium bonorum, intercedente utimur, in quolibet statu observandæ sunt, quin inter 4. muros degere opus sit. Fortassis nonnulli eorum, qui in monasteria se recipiunt, minime odio se persecuti sunt; quoniam ea mente illa ingressi sunt, ut difficultates vitæ militaris, societatis civilis curas, laboresque declinent, & alimenta & conditionem ad vitam sustentandam eo facilius sibi procurent. Fortassis parentes, fratres, sorores & amici experti sunt, quod a Monachis consanguineis non solum se non destitutos, sed loco unius filii, loco fratris, plures adhuc mendicantes, & molestos filios, fratres & coheredes se nactos fuisse.

§ 46.

Salvator apud Math. VIII. c. Capitaneum & c. IX. Paralyticum domum redire, ne-tiquam vero militiæ, vel muneri suo renunciare iussit. In Apostolos etiam & discipulos illos tantum constituit, qui gentes officia, adeoque præter officia erga Deum, etiam officia erga se, alios & rempublicam docerent, vel quod idem est, Religioni & reipublicæ utiles animarum pastores fierent.

§. 47.

§. 47.

Ex eadem ipsa ratione, quod Christus nec Monachos fundare, nec monasteria erigere, sed ex suis Apostolis, discipulisque utiles & Religioni, & reipublicæ doctores singulorum officiorum condere intenderit; ipsos inter 4. muros degere, & in hac tantum re acquiescere non iussit, ut unus forte Prædicatorem dominicorum, alter festivorum dierum, tertius patrem cujusdam confraternitatis agat, ceteri vero duntaxat missam celebrent, in choro cantent, vel confessiones excipiant. Ad singulos, quos ipse Salvator elegit, dixit, ite, & docete — docete observari, quæ vobis observanda mandavi; id quod omnia adimplenda officia complectitur.

§. 48.

Profecto non singuli Apostolos, & doctores agere queunt; sequiturne vero exinde ut illi, qui capacitate ad id destituti sunt, religiosi vel monachi fiant? *variæ quidem sunt animi dotes, unus vero tantum spiritus* I. ad Corinth. XII. c. — *ita sunt varia munera, unus vero Dominus* — *nec corpus unico, sed pluribus constat membris. Verum Deus corpus ita composuit, ut egeno maximum dederit honorem, ne in corpore sit dissensio, sed ut membra membrorum invicem curam gerant.* Doctrinæ huic illi præcipue refragantur, qui in monasteria se recipiunt, ut

pro se cura habeatur, qui in corpore civili defensionem movent, atque ex illo statu se subducunt, ad quem a Deo necessariis dotibus eo fine fuerant instructi, ut adimpletis muneris, his dotibus consentanei officiis, labore, & egentibus succurrendo, Deo decernant honorem, egentique reipublicæ consulant.

§. 49.

Ipsis adeo mulieribus, Apostolorum tempore, servitia ecclesiastica, & munera fuerunt jam commissa. Vid. epist. Pauli Apostoli ad Romanos c. XVI. v. 1. I. ad Tim. c. V. Verum id, quod ipse Apostolus quoad earum receptionem præscripsit, præcipue notatu dignum est: *viduam* scribit, quæ annum sexagesimum adhuc non ingressa est, ne eligi permittas; opus est, ut testimonio sit instructa eam in bonis operibus habitum contraxisse, proles educasse, hospitalitatem exercuisse, pedes Sanctorum lavisse, singulaque bona opera adimplevisse. *Juvenes* vero viduas exclude; quoniam eæ ex Christi abundantia lascivæ factæ nuptias cupiunt. Apostolus etiam in maximo primorum christianorum fervore facili negotio integras ejusmodi mulierum communitates erigere, easque votis obligare potuisset. Verum, licet ille desideravit, ut omnes, ut ipse essent, nemini tamen vincula injici voluit I. ad Corinth. VII. 9. 35. & matrimonio, quod melius quam uri reputavit, hoc in casu per vota vel vitam monasticam eo minus renunciari permisit, quam

parum homo in fragilitate constitutus securus est, quominus susceptis etiam votis, aut in monasterio quodam urigine amplius non vexandum, & semper se abstenturum esse. Apostolus singula remedia ecclesiastica, quæ pro abstinentia adhiberi possunt, æque ac illi Ascetæ cognoverat, qui ultimis his seculis in favorem vitæ monasticæ tantum scripsere, id quod cum ratione, sacra scriptura, & officiorum doctrina ex utroque fonte promanante plane non consentit, & tot assertiones nullo fundamento innixas non minus, quam tot in contrario sensu acceptos, male applicatos, & longe repetitos textus continet.

§. 50.

Nemo ratione utens in dubium vocabit, quin fœminæ etiam sine vita monastica consilia Evangelica adimplere possint; quin officiis non solum erga Deum, sed etiam erga se ipsum, alios, & rempublicam se consecrare teneantur; quin earum quoque cultus divinus non solum in cantu chori, & in lingua quidem, quam non callent, consistat, & quin illis, ceu fragili sexui, indissolubilia ad perpetuum tœdium vincula injiciantur, vel injecta maneant; quoniam ipsæ tam religioni quam reipublicæ sine his vinculis, & solitudine magis prodesse possunt.

§. 51.

Quidnam (nonnulli dicunt) conjugibus, quos matrimonium tœdet, superest? illi, quoque vincula dissolvere nequeunt; id quod illis semel placuit, nunc amplius displicere illis nequit; in matrimonio permaneant oportet. Quam invalidæ non sunt objectiones hæ, & quam magnum non intercedit discrimen inter fastidiosam vitam monasticam, & fastidiosum matrimonium? *Primo* vita monastica religioni, & reipublicæ noxia non a Deo, prout matrimonium, est instituta. Cuilibet ejusmodi vitam monasticam fastidiendi, ejusque vincula, (multo magis vero illis commiseratione dignis, qui his vinculis sunt involuti) abominandi jus competit. *Secundo*. Estne æqualitas inter vinculum, quod Deus indissolubile voluit, & vinculum, quod homines connexere, ideoque etiam ipsimet resolvere possunt, quodque statim resolveri oportet, quamprimum id & religionis & reipublicæ officiorum ratio exigit. *Tertio* illi conjugum parti, quæ fundatas querendi rationes habet, pluribus modis, & tandem judiciali divortio succurri potest. Verum monachus, & monialis male contenti, licet in aliud monasterium transferantur, odioso & inutili monasticæ vitæ genere tamen non eximuntur. Similitudinis ab adversariis adductæ infirmitas manifeste hic apparet; quoniam monachum, vel monialem monasticæ vitæ tœdio male contentos in aliud mo-

monasterium transferre idem est, ac si uxorem, illius mariti loco, qui querendi causas præbuit, alteri, qui illam æque severe tractaret, nubere cogeres. Quodsi conjugibus male contentis omnia jam in vanum adhibita fuerint remedia, quæ tamen sæpius a prudenti vitæ ratione, ab amicorum adhortatione, & diverso, amore, & emendationem conciliante modo repeti facile possunt, quæque penes conjuges in ipsorum calamitatibus promptius, quam penes male contentos monachos, & moniales religio suppeditat, pars male contenta divortio saltem ab aspectu, & contubernio fastidiosi objecti eximitur, licet ad secundas nuptias transire nequeat. Verum male contenti monachi & moniales, licet nulla divina lex obstet, cum monasterii incolis sibi odiosis cohabitare, & vitam quoque fastidiosam agere coguntur. Possuntne vero monachi, vel moniales conquerentes sperare, fore, ut ipsis a suis superioribus, qui vita monastica præoccupati de omnibus, de ea male contentis finistram tenent opinionem, tam celeris, regularis, & ab omni partium studio aliena feratur decisio, quam conjuges se a consistoriis vel a iudice ipsorum competente consecuturos esse sibi gratulari possunt.

§. 52.

Vos membra illorum monasteriorum, quæ religioni, & reipublicæ, juxta hucusque adducta argumenta, inutilia sunt, quæ vos Dei

gloriam; & animarum salutem promovendi, obligationi subducunt, quæ vobis tot tam vestrum, quam aliorum intellectum, voluntatem, internum & externum statum perficiendi occasiones adimunt, quæ vos detinent, quominus reipublicæ, ejus defensione, manuum, & capitis labore, vectigalium ad augendas reipublicæ opes, sublevandasque ejusdem necessitates præstatione inservire possitis, & per consequens a communi in naturali, & divino jure fundatorum officiorum custodia detorquent, Deum rogate, & Principem, ut vos redimant, retento tamen proposito consilia evangelica, ad quæ exequenda in societate civili amplior suppeditata est occasio, in posterum quoque ad normam ejus, quod supra S.S. 41. 50. fuit probatum, exercendi. Præstate obedientiam apostolicam, estoteque subditi supremæ potestatis prout a Deo; quod vero potestatem habet, id a Deo est constitutum, qui potestati supremæ resistit, ordinationi divinæ resistit, qui vero ita resistunt, sibi metipsis pœnam æternam contrahent; nam Princeps vos e monasteriis evocando nihil contra Deum suscipit, cui plus semper quam hominibus, dum quidquam nefarii jubent, obedire oportet; sed vos ad officia a Deo præscripta, a vobis vero neglecta reducit. Exhibete apostolorum paupertatem, quæ etiam ab iis, quibus verbi divini incumbit expositio, manuum potius labore, quam molesta aliis opis collectione exercetur. Math. X.

X. 10. I. ad Cor. IV. 12. Sobrie, & modeste id omne cavete, quod puritatem evangelicam offendere posset. I. ad Timot. III. 2. II. ad Timot. IV. 5. deponite præjudicia, & comedite cum Apostolis, quidquid apponetur vobis. Luc. X. 8. I. ad Cor. X. 27. hoc enim ipsemet præcepit Salvator, quin apostolis suis unquam consilium daret, ut semper a carnibus abstinerent, aut semper cibos oleo conditos comederent. Orate ad Salvatoris normam breviter, attente, & clare, Math. VI. 5. 6. 7. 9. & postmodum redite ad eum statim laborem, ad quem Deus vos per qualitates vobis inditas vocavit.

§. 53.

Comparete vos monachi vestram cum vitæ ratione eorum, qui ceu milites, operarii, officiales, animarum pastores toto die, in multam etiam noctem neglectis quibuscunque commoditatibus, innumeras inter molestias in calore & frigore, servitio & labori, reipublicæque se consecrant, & sibi, & uxori & prolibus, labore & sudore victum parare tenentur. Edicite! qualisnam, vestra, illorumve vitæ ratio rigidior sit? Et vos quoque moniales convertite cogitationes vestras e monasteriis in illas, quæ soboles dolore pariunt, innumeris curis & molestiis eas educant, & sæpe molestissimum in modum ad victum parandum conferunt. Nonne vobis persuadetis illis plus sufferendum esse, quam vobis in choro, quin linguam intelliga-

tis canendo, vestroque labore, qui, si laborem
 sororum laicarum eximas, in ineptiis consistit.
 Ubi fateri debetis matremfamilias cura & la-
 bore in suas proles adhibitis melius de Deo,
 quam vos Iesuli imaginem, auro, argento,
 serico, & floribus exornandi sollicitudine mereri.

S. 54.

Ne dicite religiosi, seculares ad mundi
 molestias invitos ire, vos vero eas sponte susci-
 pere. Nam *primo* depositis jam votis officia
 monasterii negligere a vobis non amplius de-
 pendet, sicque vos quoque invite agitis. *Se-
 cundo* secularibus pariter quam vobis liberum
 est, status molestias æquo, vel iniquo animo
 ferre; ex quo sequitur, spontanee in voluntate
 Dei acquiescendo, molestiisque statum conco-
 mitantibus in honorem Dei toleratis eo cer-
 tius majora comparari merita, quo certius est
 officiorum societatis, & obligationum a Deo
 præscriptarum custodiam illi vitæ rationi, quæ
 neglectis his officiis libere suscipitur, præfe-
 rendam esse. Illi, qui generatim vitæ mona-
 sticæ sese accomodare noverunt, paucis illis mo-
 nasterii molestiis cum calamitatibus secularium
 haud comparandis brevi afuescunt; & mona-
 chi, & moniales male contenti dein alioquin,
 & meritis, & animi oblectatione carent. Fa-
 cile denique ad illam quæstionem est respon-
 sum, an homines, quorum vitæ tempus la-
 boribus, calamitatibus, & curis consumitur
 mi.

minus in lasciviam, & peccata cogitationes suas defigant, quam illi, quorum animus vitam a curis remotam transigentium in ipsamet oratione, quamprimum illa in consuetudinem transiit, longius evagatur.

§. 55.

Parentes! dummodo rectam de religione notionem teneatis, officiaque, quæ vos, & vestræ proles adimplere tenentur, cognita habeatis, ne vos affligite, si filii vestri a vitæ monasticæ deliciis, ad delicias, singula a Deo præscripta officia adimplendi transeant, eoque minus affligite vos, si postea filii vestri e Monachis, vel monialibus male contentis, qui vos fortassis adhuc detestati essent, utilia extra muros, & religionis & reipublicæ membra in conscientia vestra tranquillitatem evadunt, vosque eos ad evangelii normam, quæ omnes religiosorum ordinum regulas superat, singulaque reipublicæ inutilia rejicit instituta vivere cernitis.

§. 56.

Ne unius quidem momenti tranquillitate frui debent parentes, qui de suis prolibus, ut ab earum alendarum onere brevi sese liberent, aut eas, vel a matrimonio, vel quovis alio statu avertant, aut propriæ in vitam monasticam inclinationi satisfaciant, Deo exosum, & ejusmodi prolibus horribile fecere sacrificium.

Quam

Quam commiseratione digna est animi tranquillitas, quam ridicula nonnullorum parentum arrogantia, qui solatium, & quandam præ ceteris hominibus excelsitatem ea ex ratione sibi arrogant, quod eorum proles monachum, vel monialem induerint. Parentes! fortassis vobis persuadetis vos excusatum iri, si vestras proles monasterium ingredi manifestis non coegistis minationibus. Ah Deus! vis in conscientiae judicio ampliorem complectitur significationem, diverso modo inferri potest, hominisque libertas diversarum rerum ratione restringitur. Ipsamet juvenus, intellectus immaturitas, atque ex cognitionis defectu pauciorum se alendi remedium repræsentatio adolescentes in inferiori moralitatis gradu remorantur. Si parentes affabiles, comesque erga filios aut filias tunc demum se exhibent, dum hi de vita monastica disseri libenter audiunt, & aliquam illius inclinationem præseferunt; si filiis felicitas hujus vitæ, & contra molestiæ, periculaque vitæ mundanæ continuo repræsentantur, sermonesque hi postea per ipsosmet religiosos dulcibus verbis, quæ temporaneam, & æternam pollicentur felicitatem, insuper confirmantur; *Rom. XVI. 18.* Si filii nonnisi religiosos domum ipsorum parentum frequentare vident; si nulli alii libri, quam ascetæ monastici ipsis suppeditantur; si liberi fortassis perpendunt, ex facultatibus paternis vel maternis ipsis parum ea ex ratione superfore, quod iisdem monachi, vel

mo-

moniales, licet amortizationis vigeant leges, diversis viis potiri noverint; monachi denique, vel moniales evadere constituunt. Estne hæc deliberatio ex omni parte libera? secundum ingenua doctrinæ moralis principia hæc profecto vis appellatur, & vos parentes, qui prolibus vestris vim intulistis ob contumacem arrogantiam, & vestram in speciem tranquillitatem in hac vita adhuc inquietam, & demissionem metetis, atque de omni malo, quod proles vestri in vita monastica comminifere, & contra omisissent, si utilia reipublicæ membra & operarii mansissent, pergravem Deo rationem reddetis.

S. 57.

Etiam vos Imperantes, salva reverentia, quam vobis, & vestræ a Deo traditæ potestati, auctoritatisque debeo, quamque Deo auspice nunquam violabo, cum apostolo admonere non timeo, vos non sine causa gladium portare (ad Rom. XIII. 4.) sed eodem ad avertendum omne malum, quod religioni, & reipublicæ noxium, vobis utendum esse. Tam singuli homines, quam integræ communitates si religioni, & reipublicæ utiliores fieri queunt, quoad rempublicam indifferentes amplius non sunt, & vestram provocant potestatem, ad quam exercendam vobis jus a Deo tributum est, quin consensu vel alterius dispensatione indigeatis. *Educite itaque gladium in Evangelio confirmatum, & christiani Alexandri evadite.*

IV.

§. 58.

Sancta nostra ecclesia per tria secula sine monachis, vel monialibus substitit.

§. 59.

Persecutiones, quæ primis christianis perferendæ erant, plurimos quidem ad solitariam, & occultam vitam induxere, verum quum solitudo in eo tantum consisteret, ut se I. falso Deorum cultu, evangelique transgrediendi periculis eximerent, & verum Dei cultum clam & occulte, ne is paganorum exponeretur injuriis, peragerent, socialium tamen officiorum custodia, & præcipue laborandi officium mansere illæsa. Vide hist. eccles. Fleury XIX. 6. 25.

§. 60.

Nonnulli primorum christianorum timore, ne detegerentur, cruciarentur, cruciatibus vero forsan succumberent, atque a vera fide deficerent, in solitudinem, sylvasque confugere. Multi igitur nascentis ecclesiæ tempore Eremitæ illi erant pusilli animi fideles, qui timore firmitatem in adimplendis erga Deum officiis se fors defecturam esse, societatem non minus, quam tot erga se, & alios neglexere officia.

§. 60.

§. 61.

Vita solitaria postmodum adeo invaluerat, ut cessantibus etiam persecutionibus ad deserendas cellulas, vel casas adigi haud potuerint.

§. 62.

Omnia nunc prætereo, quæ de origine & propagatione tam religiosorum generatim, quam cujuslibet religiosi ordinis in specie ab aliis jam fuere adducta; quoniam probare tantum intendo, hodiernum vitæ monasticæ statum e diametro antiquæ ecclesiæ principiis adversari, imperantibusque in antiquissimis ecclesiæ legibus sufficientem rationem, potestatem, & obligationem eundem tollendi, suppeditari.

§. 63.

Monachi primi ævi in statu laico mansere; parochialem ecclesiam ad Sacramenta accipienda accedentes reliquo cum populo obtulerunt; eos vero ab episcopi jurisdictione exemptos esse nemini in mentem venit. Vide August. L. I. de morib. eccles. cath. cap. 31. Cassiod. coll. 18. cap. 4. Morinus de admin. Sacr. Pœnit. L. 2. cap. 17. n. 12. S. Hieron. apud Grat. caus. XVI. q. 1. c. 6. Synod. aut. I. concil. Epaon. can. 8. & 19. Synod. Aurel. II, can. 21. Arelat. v' 2.

§. 64.

§. 64.

Primorum temporum monachi cultivari ut laborem, & quidem communi domestica cura, & agricultura occupabantur. Vide S. Augustin. de morib. eccles. lib. I. cap. 31 de opere monach. cap. 1. & l. 2. retract. cap. 21. Socrates l. 4. c. 23. Hugo Menard. in concord. reg. cap. 55. l. 5. Hid. reg. c. 6. S. Ferreoli reg. cap. 28.

§. 65.

Ex antiquioribus religiosorum regulis nil constat, ipsis laboris loco mendicandi jus competere; in ultimis adeo, & jam corruptis temporibus Franciscus discipulos suos jubet, ut omnes & singuli honesto se adplicent labori; & qui nullam callent artem, eam addiscant; & quodsi homines mercedem pro præstito labore ipsis denegarent, tunc demum ad Domini mensam recurrerent, panemque de limine ad limina sibi emendicarent. Vid. Van Espen P. I. q. XXIX c. 5. §. 4.

§. 66.

Primorum labori incumbentium monachorum paupertas in eo constitit, ut ii nec singuli nec omnes simul sancti opes possiderent; nec de iis cumulandis solliciti erant, sed opes labore acquisitæ deducto eo, quod frugalitas, necessitasque exigunt, in alios juvandos converterunt. Vide Abb. Fleury III. confid. §. 22. S. Basil. confit. mon. c. IV.

§. 67.

§. 67.

Primorum temporum monachis nihil de illa constabat obedientia, contra quam jus canonicum caus. II. q. 7 c. 58. his verbis adhortatur: *Admonendi sunt subditi, ne plus quam expedit, sint subiecti, ne, cum student, plus quam necesse est, hominibus subijci, compellantur vitia eorum venerari. Vide S. Bernard. ep. 7.*

§. 68.

Iisdem temporibus nec monachi, nec monialis matrimonium valore destitutum erat. *Vid. Synod. Chalced. c. 15. S. August. lib. de bono Vi-
duit cap. 17. Gregor. I. I. epist. 33. Apud Van
Espen. p. II. 5. l. 3. XIII. c. 5.*

§. 69.

Illo igitur ævo monachi sive singuli, sive in unum congregati non suæ tantum salutis assiduis precibus & meditationibus, sed & proximi sui emolumento laboribus invigilabant: utilia proin erant reipublicæ membra, quæ hunc in finem superiori, cujus domesticis præceptis tota constabat regula, sese subiciebant: ad quod neque Episcopi, neque Pontificis opus iis erat confirmatione, sed aliorum parochorum instar Parocho suo, & ut reliqui cives, civitati subiecti manebant. *Van Espen p. I. q. XXIV. c. I. §. 6. 10. 13.*

§. 70.

Ad decimum usque seculum felici ecclesiæ fato omne monachorum, & ordinum religiosorum ignorabatur discrimen. Vid. *MABILLONIUM* in *præf. ad primam partem seculi IV.* *BENEDICT.* n. 52. *LUCAM HOLSTEIN* in *præfatione ad codicem regularum*, *CHRIST. LUPUM* T. 5. *schol. pag.* 279.

§. 71.

Neque tunc temporis juvenes, sed pro- vectæ jam ætatis viri vitam amplectebantur religiosam, ipsaque illorum probatio quid virile sapiebat. *Caus. XX. q. I. c. 14. cod. eccles. Afric. num XVI & can. 126. concil. Tur. III. c. 3.* *LUCAS HOLSTEIN* in *cod. regul. juxta editionem P. BROKICII*, T. II. *pag.* 322.

§. 72.

In antiquioribus monachorum regulis, quæ alioquin solis superiorum præceptis, pro temporum, & rerum ratione datis, continebantur, nullam reperies professionis normam. Qui solidam monasticæ vitæ deferendæ rationem producere poterant, ab ordinum superioribus haud detinebantur; neque nisi emissademum professione poterat quis aut monasticalem induere vestitum, aut capite radi. Imo eo minus difficultatis in impetranda discedendi venia erat, quod in religiosos invigilandi cura,
uti

uti & casus obvenientes decidendi jus penes Episcopos esset. A monasterio in aliud monasterium transitus omni carebat difficultate, usuque receptus erat. Ast monachi incorrigibiles, qui disciplinæ monasticæ legibus recusabant obedire, adhortationibus frustra adhibitis, paucis discedere jubebantur; quos dein ad meliorem vitæ rationem impellere magistratum erat officium. Vid. *MABILONIUM in præf. ad part. I. sect. IV. Benedict. reg. S. BENEDICTI cap. 61. S. ANSELMUS epist. 7. ad Adamum Monach. dist. L. III. can. legem S. BERNARDI epist. ad Robert. VAN ESPEN T. III. tit. XII. cap. 1. & seq. HEFTEN disq. Monast. L. V. T. II. disp. 2.*

§. 73.

Morum depravatio, enormis illa medio ævo invalescens, & clericorum ignorantia, ut horum persæpe principes vix legendi scribendive tenerent artem; errores exinde nati & præjudicia circa id, quidquid ad religionem, consiliorum evangelicorum observantiam, perfectionemque nostram pertinet; avaritia, ambitio, & ignavia, quibus dæmon angeli formam indutus, religionis speciem oblinire noverat; (*BELLARMIN. L. II. c. 6. de gemitu columbæ. FLEURY commentar. ad histor. ecclesiast. VIII. §. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 11.*) varia monasticæ vitæ genera produxere, non religioni solum & civitati inutilia, sed e quibus armati quoque contra utramque pugiles sæpius prodirent

§. 74.

Exorta repente, testante Fleury, rei novitas, in choro canentium scilicet, & fratrum laicorum diversi ordines, disciplinæ monasticæ corruptionem quam maxime promovere: quorum hi manuum labores peragerent, illis orationi ore prolatae incumbentibus, atque sub hoc obtentu manuum labores, a primis monachis tantopere, nec sine ratione commendatos, negligentibus — Vid. *FLURY histor. eccles. Lib. XI. n. 4. L. XIII. n. 58, 60. L. XVII. n. 50. L. XXV. n. 28. Mœurs des Israelit. n. 6, 9. MABILON. præfat. 2. n. 9. Annal.*

§. 75.

Tandem eo magis inter monachos laborandi & voluptas & necessitas evanuit, quod ii illis præjudiciorum temporibus, a nobilioribus non mintis ac a plebejis magis magisque muneribus accumularentur. Unde divitias, occasione adeo apta sese offerente, augendi cupiditas; curæque in id ipsum præsertim tendentes; constans laboris, sine jam obtento, tædium; ac denique ambitio, pauperumque contemptus, nec non alia, admissa hac vivendi ratione, invalescentia mala (religioni & civitati tristes effectus) exorta fuere. *FLEURY hist. eccles. lib. V. n. 24, L. XVII. n. 49. S. BERNARD apolog. 5.*

§. 76.

§. 76.

In religiosorum opulentorum tanquam contentum alii evangelicam paupertatem ad superstitionem usque prædicabant, ut vel sine rerum quoque proprietate ac possessione sibi quoque ignavis esse, omnibus tamen rebus non ad necessitatem solum, sed ad vitæ commoditatem spectantibus, abundare liceret. Prodiere nimirum mendicantes, qui dicerent, evangelicam paupertatem non nisi mendicando exerceri posse; nihilo tamen minus sine labore, curisque, ignorantiae penes plebem grassantis, & communium præjudiciorum auxilio æque commodam vivebant vitam, ac ditissima Canonici regularium instituta. *FLEURY VIII. comment. ad hist. eccles. §. 8. & 9.*

§. 77.

Ob vestitum ad indecentem usque nuditatem depressum, miseramque formam externam homines ad liberalitatem erga se exercendam hi magis, quam illi permo vebant. Atque postmodum nulla obstante vestium duritie, cui jam assueverant, eandem, ac Abbates serico induti, noverant sibi conciliare auctoritatem. Et quemadmodum veterum monachorum, ut dicitur, *Scapulare*, quod laboribus occupati perizomatis instar sibi adpendere solebant, tandem præcipua eorum vestitus, ex serico aut ex lana compositi, pars facta est: ita monachi men-

dicantes scapulare ex rudi panno confectum ; funes , quibus eorum obligabatur corpus ; lora , zonas , & lignea corallia , ex quibus postmodum rosaria prodierunt , quæque olim fratres laici , legendi imperiti , funiculo colligere solebant , ut preces , quibus perfungebantur , notarent , (*FLEURY VIII. comment. ad hist. eccles.*) veneratione dignissima , a Virgine Maria cœlo demissa munera prædicabant , in quorum dein honorem lucrosissimæ , proh dolor ! scapularis , zonæ , rosarii confraternitates , fuerunt institutæ , quæ multos christianos in essentialium salutis nostræ remediorum usu tepidissimos reddiderunt.

§. 78.

Non jam amplius viri , sed pueri puellæque maturiori reflexioni impares , continuo parentum cum religiosis consortio , blanditiis , adhortationibus , falsisque documentis in monasteria pertrahebantur.

Cui rei ut pallium quærent , innocentem adhuc juventutem , & ab omni immune crimine Deo sacrandam , fructusque in seculo semiputrefactos cœlesti sponso haud placere asserabant , ac omnes , qui extra monasteria degerent , certa jam diaboli essent mancipia ; ac si Deo fructus immaturi non æque , ac semiputrefacti displicerent , ac si denique religiosi , superveniente ob ingressum dolore , non solum
putre-

putrefieri, sed & ob nimiam internam inquietem fructuum instar dirumpi nequirent. *Vid. reverendiss. RAUTENSTRAUCHIUM diss. de jure Princip. præfig. mat. Profess. monast. solen. ætat. §. 21.*

§. 79.

Multi tironem, severius illum tractando, probabant: id quod quum corpus potius, quam animum concerneret, sæpeque ad indecentiam usque extensum, subsequis assentationibus indulcoraretur, tiro partim ob primum fervorem a quo ferebat animo, partim recepti moris instar habebat, qui cum tirocinio cessaret, suoque tempore liberioris, facilioris atque antecursoris vitæ genere compensaretur.

§. 80.

Ut tirones, aut ii, qui ætatis ad professionem requisitæ defectu laborabant, detinerentur, ne in seculum redirent, præter assentationes animi quoque adhibebantur aculei. Quem in finem in novitiatus loco, & in monasteriorum ambitibus imagines adpendebantur, quæ exhiberent, quam infastos casus quidam ordinis desertores fuerint experti, hunc brachia sibi cruraque fregisse, illum undis suffocatum fuisse, istum cacodæmoni prædam cessisse, & flammis infernalibus involutum suis consanguineis se spectandum dedisse. Parentes quoque & amici, qui tironi, statui ecclesiastico vale-

dicendi auctores fuissent, sæpius in ejusmodi deploranda sorte depingebantur. Integrique annales his aut temporalibus, aut æternis calamitatibus scatentes tironibus prælegebantur. Alia id obtinendi ratio in eo reponebatur, quod clericorum secularium statum vilibus repræsentarent coloribus: quemadmodum & monachi, qui Principum atque Episcoporum confessiones exciperent, nulli parcebant operæ, ut ne status iste, licet ipsummet Deum habeat auctorem, quum ob subtracta se perficiendi media, tum ob præstantiora ingenia, monasteriis mancipata, nunquam suam assequi dignitatem potuerit. Neque minus ad id conferebant devotionis vota: quorum vinculo semel obstrictis tironibus inculcabatur: *rem periculorum esse plenam, manum aratro admove, retroque respicere: quod ad tempus Deo obtulissent, in perpetuum non offerre; quod Deo jam & cælo quodammodo sacratum esset, in mundanos & terrenos usus convertere.* Compertum habeo, novitiæ in monialium monasterio, obtenta discedendi licentia, non per monasterii portam, sed per vaccarum stabuli ostium exundum fuisse. Nonne id, præsertim stante feminei sexus infirmitate, hanc vel illam a discessu absterre potuit, ne cum vaccis expelleretur? aut cur ea novitiam dimittendi ratio unquam fuit adhibita?

§. 81.

A tironibus ad eos, qui professionem commiserunt, gressum faciamus, atque primum examinemus, quomodo vota religiosa in ipsis ordinibus observentur; tum quænam sint ipsorum occupationes videamus, ut exinde facilius sit dijudicare, quid utilitatis & religio & civitas ab hodierno vitæ monasticæ genere hauriat.

§. 82.

Obedientiam quod attinet, ea profecto cœcissima præstatur, & Abbas, Generalis, Prior plus hac in re, quam omnes Principes & Episcopi obtinebunt. Horum enim leges, si quoquo modo fieri possit, negliguntur, simul ac cum illorum præceptis collidunt. Ipsimet Pontifices, id quod assero, satis sunt experti; & sanctus Bernardus haud sine furo monachos reprehendit, ideo illos de exemptionibus obtinendis fuisse sollicitatos, ne obedire tenerentur. *S. Bernardus op. c. 25. epist. ad Archiep. L. III. de cons. c. 4.* Majoresne unquam aut civitas aut ecclesia adversarios, quam monachos, experta est, quotiescunque de saniori politia instituenda, præcipue vero de abrogatione exemptionum agebatur? Vid. *FLEURY VIII observat. ad histor. eccles. §. II. 13. VAN ESPEN P. I. Tom. XXVIII. cap. II.*

Nec quisquam, disciplinæ moralis principiis rite imbutus, cum proprietatis privatione quemdam, quem sibi stipulati sunt, usumfructum, & certa peculia, quæ monachorum aliqui sibi reservant, conciliabit. *Synod. I. Mechl. Tit. de reg. c. 2. Synod. camerac. Tit. de monast. cap. 10. CHRISTIAN LUP. Tom. 4. Schol. ad cap. 6. Tolos. VAN ESPEN P. I. Tom. XXIX. cap. 7. & dissert. de Pecul.* Nonne & religioni sedecori, & civitati detrimento cedit, mendicantes paupertatis evangelicæ consilium tam sinistre exponere, & cum populi offensione eo ita abuti, ut vel egeno infimæque plebis homini, tam frequentibus collectionibus importuni, eum vel adhortationibus, vel S. Lucæ schedularum, ut vocant, jam diu proscriptionum, scapularium & benedictionum distributione, & commendatione, vel aliis stratagematis non prius excruciare desistunt, quam eosdem sui patrimonii, in sui, uxoris, liberorum, domesticorum, creditorum, domini terrestris, onerum reipublicæ præstandorum & aliorum revera egentium detrimento, participes fecerit? Tantumne onerum plebejus solvit, quantum largitionum ab eo mendicantes eimentuntur? Id quod melius certe ad juventutem erudiendam, aut alendum parochum impenderetur. Et profecto facilius ad id, libentiusque conferrent subditi, nisi a monachis, qui non pau-

paucas familias jam ad paupertatem redegerunt, præsertim vero a mendicantibus enervarentur. Omnibus legibus, a Principibus contra ejusmodi S. Lucæ schedulas, aliasque illusiones latis, omnibus admonitionibus, a parochis genuinæ pietatis amantibus factis flocci pensis, non erubescit mendicans cum ejusmodi mercibus prodire, neque, muliercula eidem oggerente, parochus instructore, se nolle quid in eas reponere fiduciæ, commovetur. Cui ille reponit, parochum eas ideo flocci pendere, quod potestate tam efficacem largiendi benedictionem sit destitutus; quo iterum a pia vetula quid ementitur. Hunc alius excipit monachus, asserens, sui ordinis religiosos efficaciorē, quam alterius, benedictionem elargiri valere, ad quæ vetula illi quoque quid opis impertitur. Estne spes, fore, ut hi monachi corrigantur? ut quid emolumenti ad religionis promotionem, vel ad reipublicæ necessitatem conferant? Nonne eos omnino tollere præstat, quam frustranea tandiu expectatione pasci?

S. 84.

Castitatis causa in regulis monasticis, & legibus ecclesiasticis varia tam sancte statuuntur, ut quidquid vel minimam ejus violandæ speciem præsefert, facessere velint. In Eremitarum S. Augustini statutis prohibentur monachi, ut ne in cubiculis ad monasterii portam sitis, ullos cum feminis, quamvis sacros sermo-

nes

nes ultro citroque habeant. **GREGORIUS PAPA L. III. ep. 40. ad Valer. Abb.** claris verbis monachis interdicit, ne sibi *de matribus religiosis* prospiciant. Quam severe generatim omni illi indecenti sermone, actione, cum femineo sexu familiaritate, & tardiori domuitione prohibeantur, auctor nobis est **VAN ESPEN P. I. TIT. 27. cap. 2. & Tit. 32. cap. 2.** Non equidem mihi mens est, hujus generis prævaricationes in medium producere: quas licet majori adhuc numero perspectas haberem, mearum tamen partium esse ducerem, eas silentio involvere. Verum hoc ipso ex capite, & quia **CLEMENS XIV.** Pontifex fidenter asseruit: *difficile magnam religiosorum veræ pietatis amantium copiam posse reperiri*, hujus sum opinionis, minorem tantum illorum numerum juxta veterum monachorum vivendi rationem, & juxta solitudinis, quas **§. 22.** adduxi, regulas tolerandum esse.

§. 85.

Synodus Agathensis **can. 28.** sancivit, ut *monialium monasteria, quum ad diaboli insidias, tum ad calumnias maledicorum subterfugiendas a virorum monasteriis procul sint remota.* Vid. quoque **Synod. Trull. Can. 47.** in cujus statutis ecclesiasticis duplicia monasteria non tantum ita vetantur, ut monachus & monialis in uno eodemque simul esse nequeant, sed ut ne ipsorum quoque ædibus contiguus esse liceat, uti probe

ZO.

ZONARAS ET VAN ESPEN animadverterunt. Iam mentine ecclesiæ convenit, monachos penes monialium monasteria domos exstruere, prætexentes, non monasteria, sed sedes confessariis destinatas esse? Majorine est exemplo, apud virgines S. Claræ a Franciscanis tantum, apud Carmelitinas a Carmelitis, apud virgines S. Dominici a Dominicanis &c. confessiones excipi, sacra peragantur, & animarum cura geratur, quasi ecclesiasticæ ordinarii parochi jurisdictioni aliorum paræcorum instar non subessent? Num aliqua denique religioni, reipublicæ, aut ipsis his monialium monasteriis utilitas accrescit, ejusdem ordinis monachos diutius penes easdem, visitationis præsertim occasione, detineri, illas variorum munerum extorsione exhaurire, vel majorem omnino, quam Episcopis præstatur, reverentiam, & obsequium exigere? Utinam Episcopi experti haud essent, ipsoꝝ autoritatem dignitate nostri, quem vocant, patris, præsidentis, regentis, Administratoris, superioris harum monialium multo inferiorem esse. Quod si ejusmodi virginum monasteria saniori sese opponant politiæ, non tam illarum, quam monachorum est culpa.

§. 86.

Religioforum occupationes animo perpendenti mihi occurrunt primum privatæ ipsoꝝ scholæ, quas civitas nunquam satis perlustrare, & adamatas a monasterii magistris sententias

ex

ex illis nunquam omnino poterit extirpare; præcipue quod in quibusdam ordinibus more jam sit receptum, ad certarum opinionum propugnationem vel jurejurando sese obstringere, & adolescentes, abjuratis Philosophiæ, Juris Canonici vel Theologiæ principiis, quibus extra monasterium imbuti fuerunt, obligare, ut harum scientiarum studia diversa omnino methodo in monasterio repetant.

§. 87.

Atque ex hac ipsa ratione, quod generatim (quid enim refert, unum alterumve adesse, qui propterea monasterii quoque persecutionibus expositus sit?) nulla in scientiis speranda ab illis sit puritas, religio & civitas ex sacro confessionis tribunali nihil unquam lucrabitur. Monasteriorum philosophiæ moralis sententiis, & concessis absolutionis ratione privilegiis morum, & pœnitentiæ depravationi, in religionis & reipublicæ detrimentum, sensum sine sensu patefactus est aditus. Et quomodo mendicantes aut in sacro tribunali, aut ex suggestu contra eos, a quibus beneficia, opemque sperant, intonare audebunt? De eo potius, quod populi titillat aures, continuus ipsis erit sermo. (*Vid. Synod. Coloniens. de anno 1536. part. 4. c. 8.*) quumque vulgus lubentes conviciis aures præbeat, calumniis quoque, aut mordacibus saltem verbis, & acerbis facetiis in novas politiæ leges, sub corruptorum perversorumque temporum præ-

prætextu, invehentur, quin perpendant; vel adducant, se in causa esse, mores esse corruptos, & præcipua religionis capita suam amisisse dignitatem, Principesque abrogandis abusibus, puriori doctrina & pietate inculcanda, meliora religioni & moribus reddere tempora velle. Vide sis pastorem felicis memoriæ Cardinalis & Archiepiscopi Viennensis & Principis *TRAUTHSONII* litteras in eos concionatores exaratas, qui histriones ex suggestu & scurras agunt, quorum maxima pars ex mendicantibus prodiit: quemadmodum monachi passim honorificentius de Sanctis quam de Deo prædicant, certas credulitates pietatis speciem præferentes magis, quam pietatem ipsam genuinam commendant, & plerumque de verbo divino, & de bona morum disciplina parum solliciti, in adversarios efficacissimis agrestibusque concertationibus invehuntur. *FLEURY comment. VIII. ad hist. eccles. §. 14. VAN ESPEN P. I. T. III. cap. 5.*

§. 88.

Immo vel ipsemet S. Thomas II. 2. q. 188. Art. 4. ad 2. negat, *religiosos ad concionandum, & ad excipiendas resipiscientium confessiones institui posse, quum hoc Ecclesiæ Præsuli sit munus proprium, sed tantum ad assistendum parochi, quoties ille vel in concionando, vel in excipiendis confessionibus eorum indiget auxilio.* Iam nonne & religioni & civitati magis est consentaneum, sic
cle-

clericorum secularium ordinare statum, ut ejusmodi haud opus sit coadjutoribus? Interroganti, unde tot clerici seculares, ad id apti, sint desumendi? responsi loco hæc valeat quaestio: unde tot hætenus monachi sint desumpti? Alantur in posterum monachorum loco clerici seculares, & monasteria in clericorum convertantur seminaria, & nulla concionatorum, confessoriorum, parochorumque caritate laborabimus. Sapientissimum est consilium, quum necessitas tulerit, coadjutores habere: sed horum causa necessitatem alere, & augere, tam est insipidum, quam rationi conveniens, necessitati succurrere.

§. 89.

Ex antiquis ecclesiæ legibus demonstrari nequit, monachis unquam parochos esse licuisse, quum canones, ad quorum provocant auctoritatem, S. Ambrosium & Bonifacium pontificem falso auctores præseferunt. Immo vero primorum seculorum docent exempla, hos monachum exuere debuisse, ut parochum induerent, Nullibi tamen leges, ad faciendam hanc status mutationem Pontificis auctoritate opus fuisse, quoniam Episcopi, ut §. 72. diximus, supremam in monachos potestatem exercuerunt. *VAN ESPEN P. I. Tit. 32. c. P. II. Sect. 3. Tit. I. c. 3.*

§. 90.

§. 90.

Perversissima laborum, quibus vacabant monachi, species illa fuit, quod in genuinæ pietatis detrimentum, divini Parœciarum cultus diminutionem, & præcipuorum salutis nostræ remediorum contentum piis plus æquo tribuerent credulitatibus.

§. 91.

Quantacunque sit illa, quam sacris locis debemus, reverentia, eadem tamen sola religio christiana non continetur. Ipsemet Christus hæc nos edocuit, tempus adventasse asserens, quo Deus non Hierosolimæ nec Samariæ, sed in spiritu & veritate ubique locorum adorandus esset. Hujus rei ut Hebræos, urbis cujusdam vel templi opinione pertinaciter captos convinceret, Hierosolymam, penitus everti, templumque nunquam reædificari passus est. Palæstinam Domini nuncupare hæreditatem, terramque suo populo promissam, ambiguitate non caret: ejusmodi loquendi rationem, cui, in proprio & litterali sensu acceptæ in veteri testamento locus erat, novo non nisi allegorice adplicabis. Hæreditas, quam Christus suo sanguine sibi comparavit, est ecclesia, ex omnibus gentibus collecta, & terra eidem promissa cœlestis est patria. Hunc in modum FLEURY in considerat. III. & VI ad histor. eccles. disserit. Verum monachi aliam loquebantur sententiam, dum expeditiones, ut dicunt, cruci-
 E
 quam

quam reipublicæ damnosas, medio ævo in Palæstinam susceptas, promoverunt, & ad nostra usque tempora enormem pecuniæ copiam illuc transportarunt: quo tamen non modo Turcarum multi non resipuere, sed nobis multum subsidii quoque, quo his in regionibus & animarum cura, & morum disciplina, & pauperum egestas sublevaretur, subtractum fuit. En spuria, a monachis in peregrina regione fulcitæ pietatis specimen!

S. 92.

Cujus, nisi monachorum est culpa, christianos ex sanctissimi Eucharistiæ sacramenti veneratione illum sanctum horrorem, eam reverentiam, & paucissimis eum religionis & morum fructum, quem christianorum primi hauserant, non amplius percipere? decimo quarto demum seculo S S. hoc Sacramentum per vias publicas circumgestari cœpit, quod in principio non nisi Domini Corporis festo facere licebat. *MARTINI V. BUL. in eff. Lupi de Sacr. proc. c. I. BUL. URBANI. IV. Transiturus, Clem. unic. de relig. & ven. sanct.* Quin immo S. Sacramentum multos per annos velatum circumferebatur, quemadmodum Parasceves die adhuc fieri solet; rarissimeque publice ad adorandum exponebatur: *THIERS diff. de exposit. Venerab.* Ast monachorum opera hæ circumgestationes, expositiones, benedictionesque in consuetudinem abiire. Pluresne ullibi, quam in mendicantium templis,
missæ

missæ cum benedictione, & litanîæ celebrantur? num propterea ullum horrorem, reverentiam, & religionis morumque emendationem in concurrente undique populo conspicere est? Hoc equidem animadverti, homines jam semiebrios ad vocem illam! *Ite ad benedictionem*: ex cauponis prope templum sitis proserpsisse, pectoreque manibus percusso, illuc iterum rediisse plenam contracturos ebrietatem. Ubi major unquam petulantia committitur, ubi sæpius patrandi criminis exploratur ratio, quam litaniarum vespertinarum occasione, quarum loco patres matresquefamilias, perfecto labore, tutius domi cum suis domesticis vespertinis fungerentur precibus?

§. 93.

Ubi plures contra ecclesiæ mentem circa missarum stipendia committuntur abusus, quam in religiosorum templis? Quam monachorum interest juniores clericos sacris ordinibus brevi initiari, ut quid emolumentum monasterio præstent. Unquamne in monachorum templis parochianam prædicari missam audimus? Ibine docetur, antiquiori ævo sacrorum multitudinem adprobatam non fuisse neque ullam in stipendiorum promissis solvendorum copia fiduciam esse ponendam; missæ fructum non pro sacerdotis voluntate, sed pro eorum, qui sacrificandum curant; neque iis solum, qui solvunt, sed omnibus, qui pia interfunt mente, quamvis

non solventibus obvenire? Audistin' unquam hæc ab ipsis monita: Esse quidem præceptum, diebus dominicis & festivis attento animo rei interesse divinæ, neutiquam vero sacrum pro se celebrandum curare: decorem divinæ domus, & divinorum misteriorum reverentiam & dignitatem sacerdotum, simul sacrificantium, frequentia diminui: sacrum in monachorum templo ad B. Virginis aram peractum haud majoris esse valoris, quam sacrum in æde parochiali celebratum, quod primi christiani, ejus celebrationi mente & animo insistentes, quam maximi nunquam non fecerunt: intolerabilem esse fœnerationem, pro sacro ad Virginis aram celebrando, ubi alioquin plures illæ candelæ, fidelium liberalitate oblatae, pretii solutione non indigent, florenum exigere, quum tamen pro sacro ad aliam aram peragendo non nisi pars illius dimidia sit solvenda: non minus usurariam sapere pravitatem, majorem in quibusdam templis recipere stipendiorum copiam, quam sacra ibi fieri possint, & dein hæc ipsa sacra illarum regionum sacerdotibus, ubi annona minoris constet, pro septemdecim cruciferorum stipendio peragenda committere; posse quemlibet pro defunctis sub missæ sacrificio una cum sacerdote preces emittere, quin necesse sit pro expiandis mortuorum manibus erogare pecunias? *Vid. VAN ESPEN P. II. sect. I. T. V. c. V. & sep. MURATOR. c. 14. 15. 16. 17. 18. 19. de vera pietate. SOTO de Sac. miss. L. 7. S. THO-*

S. THOMAS P. III. q. 79. art. 7. ad. 2. & art. 5. Quodsi alimenta mendicantibus suppeditanda plebem haud premerent; quodsi tot thesauri divitiæque in monachorum manibus non generent, sed inter clericos potius & parochos, in Domini vinea laborantes, ea ratione distribuerentur, ut vir honestus haberet, quo se suamque dignitatem sustinere posset, missarum stipendia in maximum, optatissimum, & a Deo Principibusque enixissime exorandum Ecclesiæ catholicæ honorem, facile possent abrogari. Et quam exoptandum generatim esset, ut incruento missæ sacrificio, sub quo omnes, qui adsunt una sacrificare (*VAN ESPEN & MURATOR, ll. cit.*) & per consequens in eadem lingua simul orare deberent, pristina, & significationi & conservationi christianæ communitalis aptior, redderetur facies.

§. 94.

Genuina pietas est spiritualis quædam Dei amore in nobis excitata promptitudo ac studium id faciendi, quod Deo placet; adeoque in bonis potius operibus, quæ veram in Deum fidem, sinceramque erga proximum charitatem significant, quam in meris verbis collocanda. Verum (pudet heu!) *novas singulis diebus*, ait **MURATORIUS**, *devotiones, seu novas pietatis exercendæ rationes excogitari animadvertimus. Utinam harum quælibet assequendæ genuinæ, de qua diximus, pietati idonea quoque foret. Animadversum pariter est, quasdam pietatis species dari posse, quæ*

in se subabsurdæ, inepteque constitutæ viam superstitioni pandant, aut commendatione quidem dignæ, hominum vel ignorantia, vel malitia inter reprobos referantur. Atque ubi plures ejusmodi spurix pietatis species, quam in monachorum templis conspiciendæ sunt? Ubi magis quam ibidem adversariorum ludibriis religio nostra exponitur?

§. 95.

Ubi, quæso, nisi in monasteriis absurdissimi pietatis libri, precandi formulæ ad superstitionem usque commendatæ, confraternitatum statuta, indulgentiis modum excedentibus falsisque promissionibus refertissima, tot auctores fautoresque nacta sunt?

§. 96.

Plebs, inquit idem MURATORIUS, & hoc tandem capere deberet, non nisi unam Dei Matrem esse, licet varia eidem a variis ecclesiis & confraternitatibus tribuantur nomina, neque rosarii, ut dicunt, Matrem aut potentiorem esse, aut maturi pietate, & veneratione digniorem, quam montis CARMEL; sed tam hujus quam illius loci sibi æquales. Maria in cælis triumphat, omnium illorum preces audire parata, qui illius auxilium in necessitatibus sincera implorant mente. Nostræ tantum phantasiæ vi diversas animo concipimus Marias, nec locus eandem nobis propensiolem reddit; sed intensior, quo illam invocamus, fervor, licet & iste pro loco-
rūm

rum ratione ardentior esse possit. Unde causa redditur, cur ad imagines miraculis insignes copiosiores expectemus gratias, quum non ob loci positionem, sed ob maiorem fidem fiduciamque nostram aliquando voti compotes fiamus. Præsertim vero absurda illorum pietas reprehensione dignissima est, quibus ingenium adeo stupidum est, ut immaculatam Dei Matrem aliosque sanctos majori quam divinum Servatorem veneratione prosequantur. Quod si solemniter in beatissimæ Virginis honorem per publicas vias pompa instituat, quot non erunt, qui a comitando S. S. Eucharistiæ Sacramento desistent, ut huic publicæ pompæ intersint!

Luce igitur meridiana clarius est, faciendi huius moniti & causam & necessitatem quam maxime a monachorum templis esse repetendam. Tantum non in quolibet mendicantium templo Dei Matrem, miraculisque insignem imaginem, sub alio cultam nomine reperies, eamque omnibus efferri laudibus audies. Num vero ibi edocentur homines, ex illorum pendere fiducia, ut in sua quoque parœcia, quamvis nulla ibi miraculosa colatur imago, a Deo ad Virginis in cœlo triumphantis preces easdem gratias impetrent? Num commonentur, ipsam imaginis staturam virtutem, qua ipsamet caret, aliis statuis, scapularibus, & rosariis tactu sacris impertiri nequire? Profecto contrarium ibi doceri, uti & solemnes publicas per vias pompas (processiones appellant) de quibus est MU-

RATORIO sermo magna ex parte e monachorum templis institui convincimur.

§ 97.

*Frequentius intuenmur, pergit MURATORIUS, magnum Deum publice adorandum inter paucarum candelarum lumina exponi, cuiusdam vero Sancti imaginem vel reliquias in eadem ara splendidius facibus collustrari. Num exercituum Dominum servorum suorum famulum agere par est? Hi-
abus libris ritualibus, totque aliis Pontificum statutis e diametro sunt oppositi; & Episcoporum quilibet, in munere suo evigilans has similesque vetat praevaricationes, in quas ii facile incurrunt, qui nil magis curæ habent, quam ut suos extollant Sanctos, iisque in domo Dei indignas absurdasque novitates affingant. Nibilo tamen minus tam claras sanctasque leges publice sine ulla hæsitacione violari cernimus. Ordinationum pulcherrimam percipiamus, quam Pontifex ferventissimus CLEMENS XI. 20. Ianuarii die anno reparatæ salutis 1705. Romæ promulgandam curavit. In eadem præcipitur, ut VENERABILI publicæ adorationi exposito, omnes super quolibet altari velentur imagines, nullæ reliquæ, imagines vel statuae, ac multo magis ne ullæ animarum purgantium effigies, quocunque demum modo exhibitæ, conspiciendæ adpareant. Utinam ejusmodi salubria Pontificum statuta & ubique promulgarentur, & a quolibet sancte observarentur! Hæc MURATORIUS iam nobis liceat exclamare: utinam, his similes ordinationes in monachorum*

eborum templis potissimum non violarentur ! S S. Trinitatis , aut alius Domini nostri festus dies, eone , ac cujusdam ordinis Sancti , decore celebratur ? an non sæpius accidit , ut hujus imago plus quam centum collustretur facibus , SS. Eucharistiæ Sacramento quatuor tantum aut sex ad summum candelis stipato ? Nonne hoc in monasterii templo iste , in alio alius Sanctus super omnes ceteros effertur , & eidem auxilii in hac aut iſthac calamitate ferendi potestas , ceu propria illius prærogativa attribuitur , quemadmodum pagani (ut *MURATORII* utar verbis) quibusdam Diis singularem præ ceteris virtutem adscribebant ? Mira proin est illorum excusatio , qui dies Sanctorum festos insolenti , & Dei cultum adæquante apparatu peragunt , id non *adorationem* sed *venerationem* solum esse , & quidquid honoris tribuitur Sanctis , Dei honori subjectum illius gloriam manifestandi causa suscipi. Agiturne de solis *adorationis* & *venerationis* verbis ? & ad quid illud verborum discrimen , si veneratio æque magnifica , immo magnificentior sit adoratione ? Si *Homagii* verbum missum faceres ceteroquin vero eundem subdito exhiberes honorem , qui Principi in homagii præstatione debetur ; si in ministri & consilarii Principi gratissimi honorem arcum triumphalem , aliquot centenis facibus collustratum erigeres , ipsi autem Principi columellam tantum , quatuor hinc inde ardentibus candelis , poneres , si ministro in cur-

ru collocato principem pedibus ire patereris, possesne te de hac agendi ratione excusare, prætendendo, omnia hæc honorum signa ministro Principis gratia exhiberi? Cuilibet Christi affectu alterum rogare licet, ut pro se Deo supplicet: eccur ergo Sanctorum preces, inito, quod Deo gratissimum est, ipsorum virtutes imitandi consilio, exorare haud liceat? Ast Deum imperfectissimis coloribus plebi depingere, quasi ad eundem aditus præclusus esset, quemadmodum penes quosdam dignitate conspicuos homines contingere solet, neque ab eo quid impetrari posset, nisi nos denunciandos, producendos, & commendandos curemus, atque hunc in finem eos, qui nos denunciant, producant, commendantque, omnibus impertiamur honoribus; res est, quæ excusari non possit, quæque doctrinæ Redemptoris nostri, qui nos ipsum accedere suumque Patrem, quocum unus est, suo nomine rogare jubet, directe sit adversa: & tamen Dei imago hac repræsentatione potissimum in monasteriorum templis exprimitur.

§. 98.

In abusus, qui reliquiarum ratione invalere, *VAN ESPEN observ. in can. 62. conc. Lat. IV.* his verbis invehitur: *Reliquiarum nundinatio malum est in ecclesia Dei inveteratum. S. ISIDORUS* ecclesiæ pater de quibusdam pseudomonachis, quos erroneos appellat, testatur, eosdem
Mar.

Martyrum ossa quamvis genuina, vendenda exponere.
 Ejusdem nundinationis hos pseudomonachos
 incusat S. *AUGUSTINUS* lib. de ope. monach.
 cap. 28. Immo S. Gregorius M. Papa prodi-
 tum memoriæ reliquit, monachos græcos fu-
 isse deprehensos, qui humata corpora in agris
 effoderint, eorumque ossa donec reverterentur,
 asservanda seposuerint; & quum hanc in rem
 severius inquireretur, edixisse: ea, ceu San-
 ctorum reliquias in Græciam se ferre voluisse.
 Optima est maximeque necessaria *ESPENII* hac
 de re duplex animadversio: Quod ad reliqui-
 arum adprobationem attinet, in eo maxime
 vertitur contentio, veræne sint & genuinæ?
 & antequam id penitus sit exploratum, pu-
 blice haud sunt exponendæ. Omni, quo fieri
 potest, modo cavendum, ne reliquiis genuinis
 supponantur spurix, sicque illarum cultus in
 contemptum abeat. Sed & in eo omni diligen-
 tia elaborandum est, ut omnis superstitio, pi-
 etas adulterina, & nundinatio hac in re remo-
 veatur. Et licet hac ætate de publicis reliqui-
 arum nundinatoribus nihil nobis constet: in hanc
 tamen usque diem turpem circa hunc cultum
 nundinationem exerceri, nullus est dubitationi
 locus: *PAMORMITANUS* enim, illicitam
 reliquiarum fœnerationem duplicem esse, sapi-
 enter animadvertit: unum genus est, dum ex
 simpliciter venduntur: alterum, dum lucri cu-
 piditate exponuntur, ut sic offerentium libera-
 litate reditus augeantur: nam & hoc, in sen-
 su

fu latiori si sumas, a nundinatione haud dif-
 fert. Optimo igitur jure *concil. Lateranens. IV.*
canon. 62. Episcopos invigilare jubet, ne ho-
 mines, qui pietate ducti, Sanctorum corpora
 invisendi causa, illorum accedunt templa, va-
 nis fabulis, & falsis relationibus decipiantur;
 quemadmodum plerisque in locis lucri cupidi-
 tate fieri solet. Suntne omnes genuinae illae
 reliquiae, quae a monialibus exornatae a mona-
 chis circumferuntur, quaeque non in privatorum
 solum cubilibus e parietibus pendent, sed etiam
 in templis super altaribus collocatae conspici-
 untur? Et quibus magis necessaria erat Espe-
 nii altera observatio, quam monachorum tem-
 plis, ad quae homines harum reliquiarum, uti
 & imaginum miraculis insignium expositione
 frequentiori, quam ad parochiale templum,
 numero alliciuntur? Tantum abest, ut com-
 menta pietatem promoveant, ut potius ean-
 dem evertant; & religio per ea non modo nul-
 lam ab asecclis utilitatem referet, sed neque
 ullam sui venerationem, aut ullum resipiscendi
 desiderium in adversariis excitabit. Dolendum
 est, *patrem thesaurarium* ea recensere miracula,
 quae penes quosdam longius patens taedium pa-
 riant; & eas depulsas calamitates in medium
 proferre, ad quas inferendas potius, quam
 avertendas miraculo fuisset opus. Exemplum
 dabo: si culter devoratus conspiciendus exhi-
 beretur, qui feliciter e corpore sit exemptus,
 nonne vir prudens statim animo subducit, ad
 illud

illud devorandum magis, quam ad eximendum patrare miraculum opus fuisse? & si monachus e Palæstina §. 91. quasdam terræ partes secum ferat, quæ Christi, Deiparæ, cujusdam Apostoli, vel discipuli vestigiis insignis esse, vel virgineo Mariæ lacte conspersa fuisse fertur; si quid de Domini præsepi, aut cujusdam Sancti veste ostendat, quid inde emolumentum sequitur? profecto haud aliud, quam quod monachus largiorem stupidi ingenii hominibus stipem cogat.

§. 99.

Episcopi, ait *VAN ESPEN P. III. Tit. 4. c. 5.* circa eos præsertim pietatis ritus attenti sint, quibus homines bona temporalia, aut valetudinem se recuperaturos esse putant, clericisque aut eorum templis vel monasteriis quædam lucri accessio fieri potest. Incredibile est enim, quam celeriter ejusmodi præpostera religio, quantumcunque superstitionem sapiat, radices capiat; quantaque sit superanda difficultas, si eam dum inveteraverit, eradicare velis. Si de illa tollenda agatur, vel rumor tantum sit, vociferantur statim homines, quasi id ageretur, ut Sanctorum cultus, eorum imagines, vel reliquiæ, vel quæcunque alia ab ecclesia catholica adprobata religionis species abrogetur. Omnium jam animos retinendæ veteris religionis occupavit fervor, imprudentesque ad illius defensionem provocantur. Quod
si

si attentius horum Zelotarum spiritum perpendas, qui plebem contra harum credulitatum abolitionem, & in Episcopos parochosque eandem urgentes potissimum excitare solent, haud difficulter intelliges, eorum finem nihilo nobiliorem esse sine Demetrii ejusque coequalium, qui, ut Dianæ cultus & templum retineretur, contra S. Paulum & S. Barnabam tumultum excitarunt: optime scilicet callent, multum emolumentum sibi exinde obvenire. Certissime monachi, neglectis omnibus Episcoporum & parochorum hac de re curis, floccique pensis Principum mandatis, S. Lucæ schedulis, benedictionibus, febris pane, farina, pulvere, fabis, oleo, aliisque amuletis, quæ ceu remedia, omnia tum ab hominibus quam animantibus mala depellendi commendant, tantum sibi sunt lucrati, quantum illos, quibus hæc largiebantur munera, impedivere ne intellectum & voluntatem emendare valerent. Quod si quis omnia quæ monachi contra omnes hominum brutorumque morbos excogitarunt, & commendarunt, remedia vellet enarrare, monstruosum consurgeret *dispensatorium*: & tamen ad ultimum chariori, quam pharmacopolarum medicamenta, pretio starent.

§. 100.

Plerique itidem circa imaginum cultum abusus in monachorum templis committuntur. *Quam in rem talia habet ESPENIUS P. II sect.*

2. T. I. c. 2. Fatendum est, per tria ad minimum priora secula nullum imaginum usum in christianorum templis fuisse, neque eas externe colendas fuisse propositas. Id vero ideo factum fuisse verisimile est, ne ethnici & hebraei suspicandi occasionem arriperent, idololatriam non tam missam fecisse christianos, quam immutasse. — — Quum tamen sub Constantino M. aliisque, qui illi successerunt, christianis Imperatoribus, idololatria penitus extincta, christiana religio nova indies sumeret incrementa viresque, adeoque christiani adversus idololatriam satis instructi & confirmati viderentur, imaginum usus earumque cultus sensim sine sensu inter christianos invalescens, tandem receptus est. — Neque nobis latet, penes Græcos imaginum usum cultumque, sexto vel septimo seculo receptum, adeo fuisse comprobatum, tamque altas egisse redices, ut sanctissimi illarum regionum Episcopi eundem, effuso proprio sanguine, propugnare non dubitarint. Sed & illud certum est, vel heroicos imaginum propugnatores summam hac in re prudentiam adhibuisse, ne populo ad cultum idololatricum panderetur via. Ex hac ratione sculptarum imaginum usum & cultum admittere noluerunt, ut ex S. Germani, Patriarchæ Constantinopolitani litteris ad Thomam, Claudiopoliensem Episcopum datis est intelligere, quod sculptæ scilicet imagines nimiam cum idolis similitudinem haberent, & quodammodo ceu paganorum asyli statuæ in oculos inciderent. — Accurate tempus determinare nequimus, quo Ecclesia romana, & una cum illa reliquæ latinæ imaginum usum receperint. Hoc tantum ex duabus S. Gregorii

gorii Pontificis ad Massiliæ Episcopum litteris perspectum habemus, eum hujus Sancti tempore fuisse receptum, & ab illo docemur, quem cultum tunc temporis Ecclesia iisdem tribuerit. Cultum ab hoc sanctissimo Pontifice ibi descriptum & approbatum præter gallicanam ceteræ quoque occidentis Ecclesiæ receperunt, & per DUO ad minimum SECULA retinuerunt, hoc scilicet modo, ut ad erudiendos & vulgo fideles imagines sacras habere liceret, ut tamen ab illarum ADORATIONE CULTUQUE ILLIS EXHIBENDO abstinerent. Et huic Ecclesiæ disciplinæ gallicani aliique occidentis Episcopi tam constanter inhæserunt, ut neque concilii anno 787. celebrati, neque Ecclesiæ romanæ eidem assentientis, & cultum externum admittentis auctoritate ac antiqua Ecclesiæ disciplina amoveri potuerint, neque eo adigi, ut externum imaginum cultum admitterent, vel adprobarent.

Non equidem, eodem ibidem ESPENIO notante, francici ceterique latini Episcopi judicarunt, omnem pium imaginum cultum aut superstitiosum esse, aut idololatricum, quum illud tantum præcavere voluerint, quod rudem plebem offendere posset: verum tamen si tunc temporis sculptas & profanorum more exornatas statuas, earum circumgestionem, atque edita postmodum scurrilia spectacula, quorum omnium promotores posteriori ævo monachi fuerunt, vidissent; si tot contra evangelii veritatem, & Ecclesiæ historiam depictas, quæ postea in monachorum templis apperire,

ima-

imagines intuiti essent, si denique illum, qui in quibusdam monachorum templis statuis & imaginibus exhibetur, cultum spectassent, profecto hæc omnia omnium mitissime *superstitiosos abusos* appellassent.

§. 101.

Monachos & ad inducendam, & ad conservandam templorum musicam, in quam Cardinalis *BONA de divin. psalm. c. 17. §. 3. LINDANUS EPISCOPUS Panopl. evang. L. IV. c. 78.* & beatus *ÆLREDUS Abbas Rievallensis* tantopere invehuntur, plurimum contulisse, ut homines in sua allicerent templa, extra omnem dubitationem positum est. De chori concentu generatim jam supra §. 12. 16. 36. 42. 44. 50. differui. Quoad modum, quo monachi hunc celebrant concentum, his *S. CYPRIANI* verbis: *Cor Deus, non clamorem exaudit, de orat. dom.* satis edocemur, miserabilem quorundam monachorum in choro canentium clamorem Deo minime placere posse; quemadmodum nec mihi persuadere possum, cur Deus quadam murmuratione ex imo pectore deducta, aut voce per nares emissa plus, quam naturali orandi modo delectetur. De formula, ad quam & orant & canunt, hoc tantum dixerim, dum generatim doctissimorum catholicorum testimonio breviarium ob falsas, suspectas & cultu divino indignas, quæ irrepperunt, narrationes reformandum esset, consultum fore,

F

ut

ut illud quoque tam diversum diversorum ordinum breviarium abrogaretur, & in illius locum ab Episcopis, necessaria ad id potestate instructis, unum solum substitueretur, quod sacras litteras, & utilissimos SS. Patrum locos complexum, in tot *lectiones*, in quot dies annus, distribueretur. *VAN ESPEN P. I. T. 14. C. 12. §. 22. & seq. Tit. 22. c. 9. §. 22. Diff. de hor. can. P. I. c. 4. §. 2. Et FLEURY T. XIII. diff. præl. §. 24. ET DU PIN, in Bibl. des Auteurs eccl. T. XIX. p. 118. præoptant, ut Officia ecclesiastica in lingua materna recitentur.*

§. 102.

Ut spirituales parum; sic seculares hodiernorum religiosorum occupationes nihil emolumenti & honoris religioni & civitati adferunt. Quanta esset quorundam quarti seculi monachorum admiratio, si ab inferis reversi monasterium quoddam ingrederentur, & hunc dominum patrem *Camerarium*, illum patrem *dispensatorem*, istum *sylvarum & æconomie præfectum*, aliosque *aulæ ministros & officiales* nuncupari audirent!

§. 103.

In Eremitarum ordinis S. Augustini regula P. III. c. 17. præter alia & hoc cavetur: *Pro principalibus monasteriis seculares procuratores in iis causis, quæ aptius a secularibus geruntur, constituantur,*

antur, ne spirituali rei familiaris administratori
nimium circumcursari, & sanctæ nostri ordinis vesti
loca parum honesta accedere necesse sit. Et quam
graviter Synodus Chalcedonensis, Lateranensis
III. & ipsemet S. Bonaventura in epistolis ad
sui ordinis Provinciales exaratis, in eos inve-
hantur, qui muneribus civilibus & secularibus
in veste monachali funguntur, in autographis
horum operibus legere quilibet potest.

§. 104.

Res eo est luctuosior, quod ipsimet or-
dinum, foundationum & monasteriorum superi-
ores plures seculares, quam spirituales mona-
steriorum præfectos constituent. Nonne Ab-
bates, Rectores, Priores, Guardiani secularibus
plurimum distinentur occupationibus, omni
ferme monasticæ disciplinæ cura claustris Priori,
Ministris (ut dicunt) Subprioribus, & Vicariis re-
licta? Abbas plerumque jus dicentis, & regnan-
tis domini, statusque provincialibus titulo & jure
gaudet. In spiritualibus tum demum se viden-
dum præbet, quum tantum non Episcopum a-
git. Et quot denique sunt illi Provinciales,
qui visitandorum monasteriorum causa circum-
eunt, disciplinæ monasticæ emendationi in-
cumbant? Splendida ubique locorum reperiunt
hospitia, obsequia ad servitutem usque demissa
ubivis ipsis præstantur. Laute epulantur, libe-
raliter perpotant. Paucis: si provincialis de-
prehenderit, monasterii superiorem non de-

conservandis tantum, sed & de augendis monasterii facultatibus sollicitum fuisse, hic ipse contra omnes male contentorum accusationes in tuto est collocatus. Ejusmodi delatores increpantur, humi jacentes pane & aqua vivere jubentur, vel ceu inquieta ingenia in monasteria deteriora relegantur. Tum Provincialis, religiosis valere jussis, honorarium & viaticum a monasterio accipit, currum, a monachis in terram usque caput inclinantibus deductus, conscendit, suumque deliciis iter prosequitur. Alios hujus rei testes, quam honestos cujuscunque monasterii viros, oculos nostros, auresque citare opus non est.

§. 105.

Tollantur itaque abusus, nonnulli occurrent, & intactus relinquatur usus: monasteria reformentur; de iisdem diminuendis vel tollendis silentium esto. Ego quidem non nisi de tollendis abusus loquor: quum vero tota hodiernæ vitæ monasticæ ratio, juxta principia supra tradita, abusus sit Naturæ legibus, universali civitatum juri, Evangelio & antiquæ monachorum disciplinæ adversus; hodierna monasteria reformare, idem est, ac si eadem tolleres; & prioris monachorum status reductione, & satisfaciendo Ecclesiæ menti, quæ, ut statim intelligemus, nunquam non ejusmodi ordinum & monasteriorum instituto adversata est, semetipsis extinguuntur. Quotquot extitere reformatores, adhi-

adhibita licet omni in reformandis ordinibus diligentia, his ipsis in pejus ruentibus, corruptorum ordinum numerum potius adauxerunt.

§. 106.

Optime Deus! alius exclamat, quot non viri & eruditionis laude, & curandæ animarum salutis studio, & indefesso religionis fideique promovendæ labore præclari, e monasteriis prodire. Liceat mihi hac in re virorum & orthodoxorum & illustrium, Veronii & Muratorii verbis uti: Illorum, quæ ab Apostolorum temporibus patrata sunt, miraculorum nullum in verbo divino nobis est revelatum, nullum proin fidem Deo debitam mereur. Quo igitur modo facta postmodum canonizatio, ecclesiæve sententia, hunc & illum sanctos esse, fidei objectum esse potest? Nulla itaque canonizationis Bulla, quæ a Pontificibus plerumque profectæ, non nisi facti quæstionem decidunt, fidei caput constituit. — — Secus enim sequeretur, novas a Deo revelationes fieri, & ex historiis novas fidei regulas depromi. *VERONIUS* in reg. fid. cath. *MURAT.* de Ing. Mod. in reg. neg. c. 17.

Ast ego, salva horum virorum auctoritate, omnes ordinum Sanctos, tales etiam esse, potius crediderim. Ast sequiturne exinde ob exiguum quorundam numerum, qui sancti, docti, & fidei promotores in aliqua communitate inclaruere, ipsam communitatem dissolvi non posse? quum reliqui non sint, nisi perniciosi religioni & civitati chori cantores & æconomi;

quum alioquin non omnes habeant ingenii dexteritatem, ut animarum salutem incumbere, doctique viri evadere possint: juxta immutabiles naturæ & civitatis leges, juxta evangelium, veteremque Ecclesiæ disciplinam evocandi sunt, ut socialia adimpleant officia, eosque peragant labores, quibus reipublicæ præstandis apti sunt. Hodiernæ vitæ monasticæ abrogatio non modo nulli viam ad sanctitatem, doctrinam, fidemque promovendam præcidet, sed amplificabit etiam. Optime noverat ecclesia catholica, e religiosis & sanctos, & religiosos, & doctos prodiisse: nihilo tamen minus percipiemus, quibus conatibus religiosorum propagationi obstiterit, eamque reapse quosdam ordines, licet viris sanctis, religiosis & doctis inclaruerint, jam dissolvissse.

§. 107.

An ergo, inquiet tertius, ingrata oblivioni erademus, monachos, rem agrariam restituendo, optimos reipublicæ cives suffecisse? Gratias agimus, mi domine! pro labore a veteribus monachis præstito. Ast quid tu servo dices, qui, licet ipsius pater in omnibus laboribus de te tam bene meruerit, laborare detrectat, & tuæ rei familiaris damno, solis incumbens orationibus, commodam vult vivere vitam? Id ipsum Imperans is dicit, qui, licet illorum antecessores digni fuerint, laborisque amantes cives, commodi
tamen

tamen chori cantores esse, & reipublicæ detrimento socialia officia negligere malunt.

§. 108.

Verum & hoc pusillum stipis mendicantibus aspere vestitis denegare! Desiste querelis, optima muliercula. Tu vis, ut his stipis largitione succurratur, animoque angeris, te iisdem nihil amplius largiri posse. Quod tu nequis, Imperans præstabit, tantumque iis subministrabit, ut illis, non amplius egenis, tuas pulsare fores haud sit necesse. Enimvero eidem laborare tenebuntur, quemadmodum & tu ancillam tuam ad laborem impellis, neque gratis eidem quid elargiris. Nec timeas, ne quid tibi remediorum spiritualium sit defuturum, si hi collectores te amplius non invisant. Parochus animæ tuæ curam geret, teque in animi angustiis, in adversa fortuna, in domesticorum pecorumque tuorum infirmitatibus non consoletur modo, sed etiam spiritualibus remediis adjuvabit, quin eidem quid invicem conferre oporteat. Lucraris ergo etiamnum, quodque his mendicantibus datura fuisses, in proximi tui axilium, aliorumque officiorum observantiam impendere poteris.

§. 109.

Ast non omne igitur jus donationibus, legatis, usucapionibus, aliisque legitimis viis religiosi in sua bona consecuti sunt? dissolvine

statim factæ semel foundationes possunt? an non
 extant efficacissimæ & a Pontificibus, & ab
 Imperantibus concessæ illarum confirmationes?
 Quod has attinet, jam supra §. 28. regulas
 hac in re tenendas adduximus. Statim vero
 ad hujus capitis finem videbimus, quam parum
 hæ confirmationes ecclesiæ placuerint. Quoad
 foundationes autem nec juris publici, & ecclesiasti-
 ci universalis tirones ignorant, harum fundatio-
 num auctores homines fuisse morosos, qui has
foundationes faciendo majori religionis & anima-
 rum utilitati obistere animo concepissent. Quod-
 si itaque eorum aliqui etiam pertinacis fuissent
 ingenii: Princeps tamen, vi supremæ potestatis,
 vi cujus bona in territorio sita religionis & ci-
 vitatis emolumento impendere debet, & con-
 tra quam nulla valet usucapio, non tantum
 jure potest, sed tenetur etiam hæc bona ita
 distribuere, ut genuino & majori religionis e-
 molumento, tandem late dispersis, & sæpe
 miserrime derelictis ovibus plures constituentur
 pastores; ut pluribus viris dignis, qui vel in
 Cleri gremio jam delitescunt, vel inde prodi-
 bunt, quum optata laborandi occasio, tum
 justum apostolicorum sudorum præmium æqui-
 ori ratione suppeditetur; ut hominibus, &
 doctrinæ, & opis egentibus, necessaria facilius
 ferantur subsidia; ut denique plures pro rei-
 publicæ necessitatibus laborent, & ad ferenda
 ejusdem onera conferant.

Singuli religiosi nihil amittunt, quum alioquin nulla bona, sibi propria, habeant, & quod ad eosdem alendos pertinet, liberalius quam ante adquirant. Moralibus vero monasteriorum corporibus ob religionis & politicas causas dissolutis, extincta subjecti cujusdam desinentis jura Imperanti alioquin cedunt, quibus pro muneris sui ratione in religionis & reipublicæ utilitatem utetur. Nec verendum propterea est, ut homines, sano judicio pradi, fundaciones in posterum condant. Qui exteras regiones, in sanis ibi vigentibus institutis attenti, peragrarunt, se ibi quoque, ubi nulli dantur monachi, pulcherrimas ditissimasque fundaciones pias invenisse tradunt. Pecunias equidem ad alendum *perpetuum lumen* elocari forsitan non amplius videbimus: quum vero futurum est, ut hoc ipsum lumen clarius indies hominibus illucescat, *Deum scilicet misericordia potius, quam oblationibus delectari*, idque a Christo, præter animarum salutem, potissimum animis inculcatum esse; plures adhuc, ditioresque fundaciones in animarum salutem, & auxilium proximi condentur.

S. 110.

Sive quis sit sacerdos, sive præsul, sive religiosus, illi sese subicere debet, cui suprema data est potestas, inquit THEODORUS Cyri Episcopus in suo commentario ad c. 13. ad Rom. Quod ordinem attinet, publicamque disciplinam, ipsimet

Religionis Antistites potestatem Dei ordinatione Imperantibus datam agnoscunt: GELASIUS Papa ad Imperatorem *ANASTASIUM* ait: *Regum est, legum ecclesiasticarum observationi, & juris naturalis custodiæ invigilare. Sunt enim legum canonicarum tutores & defensores, & ecclesiasticæ discipline propugnatores, inquit ALEXANDER NATALIS* diff. XXI. sec. IV. Synodus moguntina *CAROLI M.* & prudentiæ & auctoritati reliquerat, id omne emendare, quod emendandum ipse putabat. *PETRUS de MARCA* L. IV. c. 4. Non ergo stabiliunt ipsæmet canonicæ leges supremam Principis potestatem, a Deo ipsi datam? Non illi inculcant, ut monasticum statum, naturali hominum & civitatum juri, doctrinæ evangelicæ, & antiquæ ecclesiæ disciplinæ adversantem tollant?

§. III.

Ecclesia nostra Principes, legum canonicarum tutores, rogat, hodiernos religiosorum ordines ut dissolvant. Perpendant modo, S. Basilio non de hodierni temporis, & diversorum ordinum religiosi, sed de uniformi sui ævi monachorum statu sermonem esse, neque eundem admittere, ut duæ hujus status in eodem loco sint communitates, quoniam (id quod de suis vere differit temporibus, potiori adhuc jure nostris applicabis:) *uni monasterio idoneum reperire præsulem valde sit difficile. Reg. fus. n. 36. Concilium Lateranense IV, sanxit, ne deinceps*

nova

nova religio admitteretur. Cap. fir. de reg. dom.
 id quod concilium Lugdunense severius adhuc
 his verbis inhibuit: *Postquam non tantum ferven-*
tes, & importunæ preces multiplices ordinum regulas
extorserunt, sed etiam temeraria quædam impruden-
sia enormem diversorum, præsertim vero mendican-
tium ordinum numerum produxerunt, hoc concilium
legem jam latam eo vult esse repetitam, ne cui in
posterum aut novam inducere religionem, aut novi
ordinis vestes induere liceat. Cap. un. de. relig. dom.
 Iam tunc hæ erant ecclesiæ de erectis mona-
 chorum ordinibus puerelæ. Sed licet eorum oc-
 currere propagationi conata fuerit: nihilo tamen
 minus contra manifestas has ecclesiæ leges novi
 semper exsurrexere ordines. *FLEURY confid.*
VIII. ad hist. eccles. §. 7. Frustra sunt illi,
 qui tacitam ecclesiæ consensionem obtendunt,
 manifesta illius mente expresse declarata, & ip-
 somet Clemente XIV. nuperrime hac de re
 professo: haud libenter video, novorum semper
 officiorum religione homines devinciri: *Evangelium*
est vera christianorum regula, optimeque probata re-
quiritur vocatio, ut quis in solitudine se recipiat.
Præterquam quod enim perdifficile sit, magnum re-
ligiosorum, Dei zelo incensorum, numerum reperire;
& illud verendum est, ne civitas ad inopiam redi-
gatur, dum CIVITATI quis sit INUTILIS. Non
monachi, sed cives nascimur. Mundus iis indiget
hominibus, qui quum ad harmonicam illius consensi-
onem conspirent, tum civitates naturæ dotibus, ani-
mi capacitatibus, laborando bonisque moribus floren-

res reddant. Illis errorum temporibus, §. 28. & adoptatis romanæ cancellariæ, quam monachi dirigebant, principiis huic voci haud patebant aures. Sed hoc ipso illud confirmatur, quod concilium edixerat, diversos adeo ordines sui confirmationem *fervidis & importunis precibus, & temeraria imprudentia* a Pontificibus extorsisse. Principes itaque non nisi confirmationes *importune, temerarie & imprudenter* impetratas, rescindunt, ad quod alterius consensu haud indigent, naturali hominum & civitatum jure, evangelio, antiqua ecclesiæ disciplina & manifesta ecclesiæ mente omnem illis potestatem ad id impertiente; idque eo minus, quod votum his contrarium tam parum obliget, & dissolutione indigeat, quam promissio peccatis liberanda. *Caus. XXII. q. 4. c. 5.* Accedit, quod Imperantium sit officium, ut ecclesiæ ipsorum a Deo curæ concreditæ, priorem genuinam splendorem, & disciplinam restituant, ni secus Dei reprehensionem incurrere velint. *Caus. XXII. q. 5. c. 20.* Quodsi igitur hodiernum monachorum statum Principes dissolvant, juri quoque ecclesiastico convenienter agunt.

V.

§. 112.

Ipse jam CONSTANTINUS M. aliquem incaute, sine discrimine & modo sacris ordinibus iniuriari

*ciari prohibuerat. Quibus hoc addidit. Si qua
 civitatem inter & clerum alicujus causa dissensio ori-
 retur, & controversia: **ÆQUIUSNE NON SIT,
 EUNDEM PUBLICIS APPLICARE SERVI-
 TIIS, QUUM AD ID APTUS INVENIA-
 TUR?*** is a clericis extraditus civitati restituatur.
L. 3. & 6. Cod. Theod. de Ep. & Cler. T. 2.
 Hocque modo **VALENTINIANUS ET VA-
 LENS L. 17. Cod. Theod. vetant, quo minus ec-
 clesia locupletes subditos civitati subducat.** In co-
 dice Iustiniano de Ep. & Cler. l. 12. hæc repe-
 ries verba: *Si quis curialis Clericus fuerit ordi-
 natus, nec statim conventionem præmissa, pristinae
 conditioni reddatur, is vigore & solertia judicantium,
 ad pristinam sortem, veluti manu injecta, mox re-
 vocetur. Vid. Cod. T. L. 16. 42. Novel. 123.*
 Non itaque nova, sed antiquissima Principum
 lex est, ne quis, qui reipublicæ utilis esse queat,
 in clericorum, multoque minus in monacho-
 rum statum recipiatur. Quumque hæc leges
 eos Principes habeant auctores, qui in fide &
 communitate catholica stabiles permansere;
 quum deploranda illarum legum abrogatio Im-
 perantis juribus usucapione præjudicare nequeat,
 a principe catholico e tenebris revocari iterum
 possunt, quin eidem, cum illius Majestatis
 violatione, exprobrari possit, eum talia ten-
 tasse, qualia peragere aliis catholicis principi-
 bus ne in mentem quidem venissent.

§. 113.

Ut iis generatim temporibus, quibus ecclesiæ disciplina jam remiserat, etiamnum præcavebatur, ne clericorum, multoque minus monachorum statu subditi civitati subducerentur: sic de religiosorum, & virginum Deo sacratarum, religioso habitu induendarum, ætate varia prudenter sancita fuere. Leges francicæ quem ante vigesimum quintum ætatis annum diaconatus ordine initiari, & monialem professionem emittere prohibebant. *Cap. L. 1. cap. 26. cap. 107.* Atque penes Francorum reges, antequam cui aut sacerdotalem, aut religiosum statum amplecti liceret, regia insuper licentia requirebatur, quoniam experientia doceret, *multos non tam pietatis amore, quam civilia munera & onera declinandi studio, multos adhortationum momento, aliosque ob alias temporum rerumque rationes illum statum amplecti constituisse.* *Cap. Reg. franc. L. 1. cap. 120.*

§. 114.

Nemo ante trigesimum quintum ætatis annum sacerdos ordinari poterat. *Nov. 123. cap. 13.*

§. 115.

Quodsi igitur I. ante trigesimum quintum annum nemo sacerdos fieri; si II. nulla monialis ante vigesimum quintum vestitu religioso

giōso indui potest, si III. generatim quem in monachorum, autquam in monialium ordinem recipere prohibitum sit; si IV. quoad omnes suscipiendos induendosque Principis requiritur auctoritas, quemadmodum de his omnibus jam antiquissimæ Principum sanctiones extant; hodiernus religiosorum status semetipso dissolvitur.

§. 116.

Verum equidem est, non paucos in Principum tunc temporis statuta verba fecisse; verum est, multos iisdem varium affigere sensum variis interpretationibus & effugiis conatos fuisse; vid. *celebris, & sinceri Abbatis RAUTEN- STRAUCHII solidam dissertationem de ætate ad professionem religiosam necessaria. §. 45. — 49.* verum est, optimas leges oblivione fuisse sepultas, ipsosque adeo Principes, proh dolor! præjudiciis, medio ævo magis magisque invalescentibus erroribusque, in quos aliorum culpa prolapsi sunt, abreptos, ab urgenda antiquiorum legum observatione remisisse, immo & eas tulisse leges, quæ tam parum civitati, quam religioni, puræque ecclesiæ disciplinæ congruerent. Ast quid obstat, quo minus Imperans primorum catholicorum Principum leges revocet? quid obstat, quo minus novas condere queat, modo ne rationi, juri publico universali, Evangelioque repugnent? licet nullo in casu rationes alicui reddere teneatur.

§. 117.

§. 117.

Ludovicus Pius quosdam misit, qui in monachorum vitæ rationem inquirerent. Et *IUSTINIANUS* in *præf. ad Nov.* 137. inter alias tot de monachis ad se deferri querelas, conqueritur. Ergo & alii Principes catholici hodierna observare monasteria, querelasque a tota Ecclesia contra hæc jam pridem motas §. 111. excipere licebit, & exigere, ut membra civitati utilia extradantur, & a corpore monastico segregati, reipublicæ restituantur, quum qui aut primos Imperantes subsecuti sunt, aut hunc præcessere, neque ipsi, neque bono publico, neque disciplinæ ecclesiasticæ præjudicare potuerint, & ipse in re religioni, civitati, & ecclesiasticæ disciplinæ manifeste utili, neque votorum a religiosis emissorum rationem habere §. 24. 28. 35. 38. 49. 111. neque alterius facultatem expectare teneatur. §. 27. 28. 36. 110. 111.

§. 118.

Quum ipsamet adeo, proprio motu & illicite inita, monachorum matrimonia olim suo non caruerint effectui, quoniam leges civiles id ipsum sanxierant; potueruntne monachorum vincula esse fortiora, quam ut ii Principis potestate in statum religioni, civitati & ecclesiasticæ disciplinæ utiliore, reponi nequeant?

§. 119.

§. 119.

Imperantibus itaque, juxta rationis lumen, jus publicum universale, Evangelium, veteremque ecclesiæ disciplinam, civiles adeo primorum Principum catholicorum leges & exempla, solidum antiquam disciplinam monachorum statui restituendi momentum suppeditant. Quo fiet, ut nimia ordinum & religiosorum, e quibus tot utilioribus religionis & reipublicæ officiis consecrabuntur, multitudo ac varietas se ipsis corruant, aut quod idem sonat, hodiernus monachorum status, naturali quadam consecutione collabatur.

VI.

§. 120.

Tot argumentis ex naturali hominum & civitatum jure, ex evangelio, veteri ecclesiæ disciplina, legibusque civilibus repetitis; demonstratis exhibitisque commodis, quæ in religionem, ecclesiasticam disciplinam ac civitatem redundarent, si Principes hodiernum monachorum statum penitus tollerent: paucis remedia suggeram, quibus religionis & civitatis commodo *pauciores, meliores utilioresque* monachi prodirent.

Princeps hoc generale adoptet principium: Imo antiquam ecclesiæ disciplinam omnino restituendam esse; & si quis excipiat, se non antiquam, sed recentiorum monachorum disciplinam professum esse, ipse corruptum monachalem statum amplexum esse fatetur, sententiamque sibi fert, sibi deinceps aut nullum prorsus, aut si civitas ejusdem persona carere possit, eum tantum monachum esse licere, quales primi monachi fuere, & quos solitudo religioni & civitati innoxia admittit.

Quidquid de Principis potestate disserui, qua sine alterius permissione de re religioni, ecclesiasticæ disciplinæ & civitati manifeste utili disponere possit, ii in dubium haud vocant qui solidiori naturalis hominum & civitatum juris, evangelii, disciplinæ ecclesiasticæ, antiquarum ecclesiæ legum, jurisque civilis notitia imbuti, principia statim applicandi, & simul in toto suo amplexu perspiciendi facultate gaudent. Attamen quoniam in Principis est arbitrio, mentem suam cui velit exequendam, committere, atque intelligere facile est, difficultatem hac in re occurrentem penes quosdam quodammodo sublatum iri, si & Episcopus in partes trahatur, ipsemet ego auctor essem, ut Episcoporum quoque, quorum nullus, arbitror,

tror, suum hac in re officium ignorabit, adhibeatur auctoritas, iique monachorum professionem obligare desinere publice doceant, & male contentos, vel etiam qui monasterium deferendi promptum edunt animum, ab omni conscientiae cruciatu absolvere adigantur.

§. 123.

3to Imperans nulli monasterio adversus monachum vel monialem vitae monasticae valedicentem *brachio*, ut dicunt, *seculari* assistat, sed in hoc tantum illius curae & cogitationes evigilent, ne qui statum monasticum exuere, aut otiose mendicent, aut publicam tranquillitatem violent, aut aliorum animos corrumpant, aut debacchando malum praebeant exemplum, sed ut reliquorum civium instar pacifice, modeste & industrie se gerant, quoniam hoc modo tales sese praebebunt, quales illi se praebuere, qui jam pridem e monasteriis fuerunt dimissi. §. 72.

§. 124.

Antiquo monachorum statu restituto, quicumque 4to vestitum monasticum induere cupit, civitatis, cujus est dijudicare, eone carere possit, consensum prius impetrabit. §. 113. 114.

§. 125.

Nullus 5to recipiatur, qui vigesimum quintum aetatis annum non attigerit. In hoc

quidem usque tempus vigesimus quartus ad professionem annus requirebatur : ast hoc vix mihi videtur sufficere ad evitandas immaturas status cujusdam electiones. *Ætatis maturitas* propter ipsam *judicii maturitatem* requiritur. Atqui non sola *ætas*, verum *experientia*, *aliarum viarum notitia*, *educatio doctrinaque*, quæ partim evolvendis libris, partim aliis magnæ *experientiæ prudentiæque* viris familiariter utendo docemur, *judicii maturitatem* gignit. Quid ergo prodest monacho, se vigesimo quinto *ætatis* anno *professionem* emisisse, si jam decimo sexto vel septimo anno monasterium ingressus, omni tum in ceterarum viarum notionem perveniendi, librosque legendi, tum aliorum, quam monachorum consuetudine utendi occasione caruerit? Quid, si aliæ insuper illum retinendi rationes adhibitæ fuerunt, §. 78. 79. 80. nihilque aliud, quam status monastici excellentia inculcata fuit?

§. 126.

Qui usque ad vigesimum quintum *ætatis* annum generalem quandam statuum diversitatem & naturæ notionem, æquiusque de illis *judicium ferendi capacitatem* consecutus est; in Dei nomine monasterium, obtenta prius Principis facultate, ingrediatur, factoque diutius sui, & hujus præsertim status periculo, experiatur, summæ *judicium*, propositumque exequi valeat. Et ex hac ipsa ratione Imperans

rans 6to trium annorum tirocinium imperare deberet. *Nov. V. c. 2. Dist. L. III. can. 3. caus. XVII. q. 2. can. 3.*

§. 127.

Præmisso hoc ætatis termino, consultum erit, ante quam religionem ingrediantur, extra monasterium omnes scientias ipsis necessarias, simulque sacri & profani status officia doceantur. Nam 7mo Princeps, rejectis in posterum privatis monachorum scholis, lege quadam cavere debet, ne quis in statum monachialem recipiatur, nisi prius philosophiæ, juris naturalis, & publici universalis, juris canonici, moralis & dogmaticæ theologiæ studiis, ceterisque connexis disciplinis in quadam universitate imbutus fuerit, sollemnia subierit tentamina, & profectus sui testimonium a publico *Professore* obtentum exhibere queat. Hæc enim nisi præmittas, haud dijudicabis, an non alio modo quis religioni & civitati utilis esse possit. Nam nemini ad solitudinem aditus patere debet, nisi quis ad tempus conscientiam a sceleribus expiare, aut languentem animum revocare velit, aut consumpta laboribus ætate, religioni & reipublicæ necessarius amplius non sit.

§. 22.

§. 128.

8vo Religionis voto nemo nisi ad annum sese obstringat, quod dein, si voluerit, in

singulos annos renovare poterit. Homo omnes . qui ipsi evenire possunt , casus animo prospicere nequit , aut fore , ut ipsum aliquando monasterii , vel monasterium ipsius tædeat. Quod obijciunt , alios etiam status hunc in modum instituendos fore , nullius est momenti ; hoc enim fertur responsum , haud defuisse legislatores , quo minus ubique hanc instituerent politiam , ubi eidem , ut in monasteriis , locus esse posset. §. 49. 50. 51.

§. 129.

Quum ad statum monasticum iis tantum aditus pateat , qui crimina ad tempus abluere, mente nque colligere student, aut, viribus senio effractis, requie indigent; aut quibus religio civitasque facile carere potest: quo Omnes religiosi adimantur parœciæ, clero seculari concedendæ. § 89. Et quoniam ex ipsis adeo monasteriis tot idonei animarum pastores desumi possunt, verendum non est, ne oves, dum novæ egregiorum parochorum copiæ, institutis prudenter clericorum seminariis, succrescant, pastoribus destituantur.

§. 130.

10mo Monachis nulla sit bonorum mundanorum dispensatio: neque iis officiis secularibus fungi posse concedatur; sed in locum P. camerarii, sylvæ, culinæ & cellæ præfecti, tot seculares præfecti substituantur, quos *principalis*

palis foundationum & pupillorum commissio, aut ipsa adeo Principis camera dirigat.

§. 131.

Quoniam tamen neque ipsi monachi peccatis expiandis, & orationibus perpetuo vacare possunt, ex re foret, si 11. Imperans cunctis præciperet monachis, ut certis temporum spatiis quendam, quoad ejus fieri posset, aut manuum aut capitis laborem peragerent,

§. 132.

Pœnitentiæ status, religiosa quies & solitudo cum discursationibus per secularium ædes, frequentiorique cum feminis consuetudine conciliari minime potest. Verum quoniam ambulatio tuendæ valetudinis causa monachis necessaria est; caveat 12mo Imperans, ne id nisi a pluribus simul & superiore quodam duce unquam fiat,

§. 133.

Vitam monasticam amplexis, ut vel ad tempus abluere peccata, vel quiete frui possent, vel quod religio & civitas iis carere facile potuerit, 13^{tio} interdiciatur, ne imbueda juventute occupentur. Licet præstet, hodiernos monachos erudiendæ juventuti operam navare, quam otium sequi: tamen illud majori profectu a sacerdotibus secularibus, & laicis, quam a monachis fieri mihi videtur. S,

HIERONYMUS inquit: *Monachus ad pœnitendum, non ad docendum vocatus est. Vide quoque can. 8. concilii Turonensis.* Quod ajunt, juventutem minoribus civitatis sumtibus a monachis scientiis imbui, aliquam quidem veritatis speciem habere videtur, reapse tamen solido destituitur fundamento. Misera patrisfamilias œconomia, qui filium suum magistri adhuc minorennis curæ ideo duntaxat committit, quod impensis sic parcat. Facile nunc id ipsum civitati applicabis. Ceterum si penitus rem perscrutemur, intelligemus, magistros monasticos privatis non raro esse cariores, quemadmodum ipsamet monasteria civitati tanto constare, ut illorum loco plures magistri, aliique utiles homines ali possent. In illorum monasticorum magistrorum detrimentum, qui civitati necessitate urgente tam egregia præstitero servitia, nihil dictum esto. Et deinceps, monachum exuti, doceant, sincere ad informandos juvenum animos conferant, ut necessitas monachos huic muneri impendendi, tandem cesset.

§. 134.

Immo asserere non dubito, fatius, 14ta ut mihi videtur, fore, nosocomiorum quoque procurationem non monachis vel monialibus, sed secularibus committere. *Viennense concilium* potiore horum rationem habere profecto videtur. *Vid. quoque concil. Arelat. ann. 1260. can. 13.* Ne quis dicat, conciliis de clericis secu-

secularibus sermonem fuisse, ne scilicet ejusmodi ædibus beneficiorum loco fruerentur. Nam si civitas majores ad alendos monasticos, quam seculares *parabolanos* impensas facere debeat; si nosocomium, vel ex morbo convalescentium ædes ob magnificum monachorum ædificium, vel etiam ob solam cellam vinariam ibi extructam & abundantem tanto civitati consent, ut & plures infirmi, & minoribus sumptibus seculares parabolani ali possent: nonne eadem contra monachos pugnabit ratio, quæ dicta concilia ad ferendam hanc legem permovit?

§. 135.

15to Optimum, maximeque necessarium foret, monachos eo adigere, ut adulterinas, quas supra enumeravimus, pietatis species missas facerent, ne divino parœciæ cultui præjudicarent, sed ut potius ipsimet dominicis & festivis diebus eidem interessent, sui que templi portas clauderent, vel saltim pro se tantum rem divinam ibi facerent. §. 63. Neque obloquaris mihi, dicendo, id ob nimiam hominum frequentiam fieri minime posse. Nam suntne ubique locorum ruri, in urbibus & oppidis monasteria? Iam si ubi nullum datur monasterium, homines parœciam accedere possunt & alibi id fieri posse non repugnat, præsertim quia verbum divinum ex parochi ore percipi deberet, neque omnia sint in sacrorum & sacrificantium multitudine. §. 92. Et mona-

chorum templa nonne facile possent in plures
converti parœcias? Eorum rationem habere,
qui omni tempore ob commoditatem sacrum
audire posse optant, religioni mihi ducerem.
Si cultus divinus tribus temporum spatiis, an-
te meridiem dominicis & festivis diebus, per-
agatur, brevique divini verbi expositione, &
morali ejusdem applicatione absolvatur; nemo
erit, quin ejus particeps fieri queat. Necessi-
tatis excusatione uti licet: ast non sunt prop-
terea abusus tolerandi,

§. 136.

16to Paucissimi generatim sacerdotes ini-
tiantur, & ad excipiendas peccantium confes-
siones admittantur. §. 92. Iuxta genuinas pœ-
nitentiæ & pietatis notiones res non frequenti-
ori sui ipsius accusatione, sed seria emenda-
tione eoque peragitur, ne ideo homines pro-
nius in peccata ruant, quod facilis sit ea con-
fitendi, pœnæque remissionem obtinendi occa-
sio. Dum plures erant *pœnitentiæ* leges, quam
sacra tribunalia, meliores vigeabant mores. Nul-
lum itaque sacrum tribunal, & *pœnitentiæ* detri-
mentum patietur, si hodierni monachi, revo-
catis omnibus *absolvendi privilegiis*, faceßere ju-
beantur. *Confessarius* quidem prudens sit; ne-
que severi semper iudicis, sed etiam æqui con-
siliarii, & medici vulneribus oleum infunden-
tis personam sustineat oportet. Verum mo-
nachis ad id carere possumus. Negari haud
potest,

potest, e monachorum morali theologia perversissimas animorum curationes promanasse. Paucis : animas dirigere non monachorum est, sed illorum, quibus earum cura concredita est.

§. 137.

Porro 17mo monachorum & numerus & sustentatio determinetur necesse est.

§. 138.

Quo 18vo ipsa monasteriis vel minimam hereditatem, collectionem aut munera sponte oblata, vel quascunque alias, quibus in illa transferri quid posset, vias concedendi necessitas evanescet.

§. 139.

Nihil quoque monasteriis, vel ad instituendam ibi quandam pietatis speciem detur, nisi 19to de illo prius supremo provinciae tribunali denunciatum fuerit; & tunc non monachis, sed templi praefectis illius dispensatio & rationes committantur. Alioquin pecuniae ad fundationes pertinentis obligationes provinciae tribunali cum *ceteris depositis* custodiendae tradiderent.

§. 140.

Abbates 20mo primi ævi abbatum instar, qui non nisi monasteriorum praefecturam gerebant, status provincialis dignitatem & mi-
tram

tram deinceps exuant. In *secularibus* loci iudici & circuli *capitaneo*; in spiritualibus vero parochi & *decano*, nullo alio interveniente, subiecti sunt. Quorum iactura in alia dignitate, & utiliori munere compensari posset.

§. 141.

Quo modo provinciales quoque 2mo facere possent. Magistratus, *circuli officium* & provinciae tribunal adhibitis quibusdam quæstoribus secularibus, utque exactas ineant rationes & bonam œconomiam, adactis, bona cujuslibet monasterii temporalia administrare possent. Monastica disciplina per parochum, decanum vel episcopum non minus, instituta sæpius in eam investigatione, facile conservaretur. Minores monachorum contentiones parochus citius, & magis sine partium studio, quam provincialis cum omnibus suis *definitoribus* & provinciae *consultoribus*, componeret. Decani & Episcopi, præfecturæ per circulos erectæ, & provinciarum tribunaia illa erunt asyla, ad quæ afflictæ oppressique monachi confugiant. Monachorum in alia monasteria translationibus alioquin juxta meam adumbrationem minus adhuc locus esset. Eveniente quidem necessitatis casu ut clericis secularibus, ita & monachis de loco in locum sine Provincialium auctoritate transeundi facultas minime deneganda esset. Verbo; non omnes Ordines suos habent provinci-

vinciales ; & juxta illa , quæ proposui , ordinum
diversitas semetipsa collaberetur.

§. 142.

Hoc modo pauciores profecto ingredi-
endi monasterii , vel in eo permanendi deside-
rio caperentur. Quum vero religio non mo-
do nullum hoc modo detrimentum , sed lu-
crum etiam faceret , id demum eveniret, quod
hac dissertatione ostendere , id ipsum esse de-
bere , animo conceperam.

VII.

§. 143.

Est nihil ne tam fano obstat instituto ?
nihil omnino.

§. 144.

Pontifex potestate , eum in finem ipsi
tradita , ut fidei consensus & ecclesiæ unitas
conservetur , nunquam abutetur. Atqui cum
hodierno monachorum statu nullus prorsus fi-
dei articulus tollitur ; & quilibet , quin aut ip-
se sit monachus , aut hodiernos monachos pe-
nes se habeat , in christiana communitate per-
manere poterit.

§. 145.

§. 145.

Pontifex nec potest impedire nec vult, quo minus & antiqua revocetur ecclesiæ disciplina, & abusus tollantur, & Episcoporum primus ejusmodi institutum eo magis primus quoque promovebit, quod ejus desiderio jam dudum ecclesia gemuerit.

§. 146.

Et quemadmodum Pontifex nunquam obstare potest, quo minus citra ipsius consensum ecclesia a malo expietur: sic eo magis sibi gratulabitur, quod Princeps eum remedia spiritualia, tunc demum, quum alii suo desunt officio, exercenda, impendendi necessitate eximat. Quum de tollendis abusibus agitur, alioqui de re agitur, quam sanctissimi Pontifices, religiosissimi Episcopi, & efficacissima ecclesiæ concilia exoptant quidem, præcipiuntque, nunquam tamen ita, ut illi, quibus ideo datus est gladius, perficere potuerunt. Neque decisione opus est, abusus tollere bonum esse. De sola itaque agitur *executione*, quam Pontifices & Episcopi nunquam tam cito quam Principes efficient.

§. 147.

Bonum publicum quod attinet, sui alioquin definiti sunt limites, quos Pontifex nunquam transgredi, & semper agnoscere tenetur,
 reli-

religionem civitatis fini repugnantem, religionem haud esse, & quidquid civitati nocere incipit, hoc ipso ad religionem pertinere desinere. Ex quo illud sequitur, Principi id, quod civitati noxium est, tollenti Pontificis consensu haud opus esse.

§. 148.

Et Pontifici, uti ceteris superiorem non agnoscentibus Principibus, integrum manet, hæcne horumque similia utiliter in suo territorio instituere velint, nec ne.

§. 149.

Et legio recenter lecta jurisjurandi religionem Deo sese obstringit; speciali tamen juramenti remissione opus haud est, si Princeps eam velit dissolvere. Cum legione & ipsum jurisjurandi vinculum se ipso dissolvitur. Et professio religiosa, quam civitatis membra emittunt, est *juramentum in civitate Deo factum*, cujus sanctio relaxari potest, imo debet, quam primum status monasticus ob religionis & politicas causas stare amplius nequit.

§. 150.

Discrimen inter votum sollemne & simplex, medio ævo introductum, Imperantium juribus præjudicare nequit. Pontifici monastica instituta pro suis adprobare terris semper licebit, quemadmodum & jus competit omne
rejici-

reijciendi institutum, quod a se non fuerit comprobatum: verum ut & alii Principes, cum civitatis detrimento, quendam aut monachum fieri, aut esse patiantur, neque ex ratione, aut jure publico universali, neque ex Evangelio veterique ecclesiæ disciplina haud deduces: proin Pontifex Imperantem ad id obligare neque potest, neque vult.

§. 151.

Ex hac ipsa ratione prætereo, quidquid catholici juris canonici magistri, catholici theologi, Episcopi, ecclesiæ patres scriptoresque de excommunicationibus omni auctoritate destitutis, aliisque imprudentibus cancellariæ romanæ scenis jam pridem scriptum demonstratumque prodidere. Hæc omnia in dissertatione: *de dispensationibus in causis matrimonialibus*, nuperrime edita, tanquam in compendio legi possunt.

§. 152.

Optabile quoque esset, ut aulæ romanæ cancellaria una cum hodierno monachorum statu peregre abiret. Per mille & centum circiter annos de illa ecclesiæ christianæ nihil constiterat. *VAN ESPEN P. I. T. XX. c. 13.* Et ipsamet Ecclesia romana ex hujus cancellariæ abrogatione tantum perciperet emolumentum, quantum tricarum & dissensionum sanctissimos Pontifices inter & civitates inde promanavit. Ar-
tes,

Artes, captationes, principia, stratagemata nullum amplius effectum nunc sortiuntur, dum benignum numen pacem christianis Principibus, animosque concordēs efflagitatam reddidit; dum & rudissimis aliquod veritatis lumen suboritur; dum jure merito postulamus, ut Pontifex, Episcopus, & Parochus solidam suoque muneri convenientem linguam loquantur, & ut ne ipsorum loco monastici theologi & confessarii verba faciant: quemadmodum Imperantes tam solida utuntur lingua, ut verendum ipsis non sit, ne quis contrarium solidis rationibus demonstret.

§. 153.

Confido fore, ut, quum nihil contra ecclesiam catholicam, contra veram religionem, contra genuinam ecclesiæ disciplinam scripsi, neque me scripsisse vellem, venerabiles Episcopi, ceterus reverendus clerus, & ipsemet ingenui religiosi hac de re mecum consentiant; & Principi hanc politiam instituenti, quæ ejusdem potestate auctoritateque indiget, non modo non resistent, sed gratias insuper sint habituri.

§. 154.

Vulgus quoque, in veritatem magis magisque inquirens, errorumque tenebras indies discutiens ea nunc utitur lingua, ut de eo illud prædicari possit: *Vox populi vox Dei*; paucos contra sentientes, atque ideo a reliquis o-

dio habitis, stupidos homines non curamus; hi enim populum non constituunt. A quibus ergo non domanda in exequendis Principis mandatis contumacia timenda esset? Profecto hac stante politia, inspecta omnium terrarum Principum, eorum successorum, ministrorum, & consiliariorum idem sentientium continua per plures annos serie, regnante hac quoad principia consensione, & solidiori rerum notitia omnium animos occupante, nemini tam facile in mentem veniet, ut toti terrarum orbi stupidus contumaxque videri velit.

§. 155.

Nec amantissimis nostris patriæ patribus multis est opus coactibus. Constans ipsorum religionis & civitatis salutem promovendi cura ingenuum cujusque animum subigat oportet. Ædes recentes, novas vestes, imo ipsorum domiciliorum in melius immutationes plurimæ comitantur difficultates. Quin novi adeo calcei pedem una ex parte atterunt. Et totius civitatis ordinatio omnibus, ad suum cujusque ingenium arrideat? Quæ aqua pluvia, Dei benignitate terram irrigans, uni grata est, alteri displicet; quomodo ergo Imperans eam inveniet mediam viam, ne quid aquæ, cujus irrigatione civitas indiget, a laterum aquæ ductibus derivetur? quoties quis illi sese subjicit necessitati, ut aut pedem, aut brachium, ad reliquum corpus tuendum abscindi sibi patiatur?

Num

Num corporis politici membra singularibus juribus gaudeant? Non in ratione religioneque suis calamitatibus solatium potius quærant & levamentum, quam ut in perpetuas, nec honorem sibi, nec utilitatem adferentes erumpant querelas? Quid, si & illis, qui de rebus, quas dijudicare nec possunt, nec debent, finistre sentiunt, aliquando exclamandum sit: *Bone Deus? quam juste hoc prudenterque factum est?*

§. 156.

Si Deus vestro committeret arbitrio, Principesne malitis, qui non modo nihil de necessariis religionis nostræ capitibus detrahant, sed eam, sublati abusibus, potius stabiliant; qui nobis sanam morum doctrinam, genuinamque ecclesiæ disciplinam reddant; qui vobis justam sacerdotum idoneorum, salutisque vestræ & laboris amantissimorum copiam suppeditent, veramque Cleri revocent dignitatem; qui vos in sumtibus ad id impendendis, aliisque oneribus ferendis levant; qui mendicantibus homines una vobiscum laborantes, inutilibus magnificis monachorum tectis ædes pauperum, infirmorum, orphanorum aliarumque personarum miserabilium usui destinatas, otiosis chori cantoribus juventutis magistros substituant; hosne, inquam, malitis, an monachos, quorum alii, jam maximam divitiarum partem tenent, alii mendicando homines vexant; quum

Contra

contra si reformarentur, & religioni, & rei-
publicæ utiliores essent, nihilque speciatim quo-
ad hujus vitæ quoque commoda deperderent?
nonne capite humi demisso, abjurato etiam *mo-
nachorum* nomine, cor vestrum responsum fer-
ret: *Deus! da nobis & conserva Principes tam
juste sentientes?* Atqui jam pridem Deus vobis
ita acclamavit. Dolendum tantum est, vos
naturæ, civitatis & religionis auctoris voci,
qui primam ecclesiæ disciplinam tanta benigni-
tate affecerat & prosperitate, aures non præ-
buisse. Et quum Deus nihilo minus vobis e-
jusmodi Principes jam jam largitus sit: ne ex-
clamare desinite: *Deus illos conservet, & ipsorum
animos dirigat, ut brevi hodiernum monachorum
statum tollant.*

F I N I S.

Eybel, Joseph Valentin,

Septem Capita De Religiosis

Viennae 1782

H.mon. 89

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10029614-9

VD18 12089648